

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Hudební katedra

**Hudební hry s poznatky pro žáky staršího školního
věku s aplikací anglického jazyka**

Diplomová práce

Autor: Bc. Darina Stránská, DiS.

Studijní program: 2M7503 Učitelství pro základní školy (2. stupeň)

Studijní obory: MZS2HV-MZS2AJ

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Marie Kovaříčková, Ph.D.

Oponent práce: PhDr. Mgr. Ludmila Kroupová, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor: Bc. Darina Stránská
Studium: P18P0466
Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - hudební výchova, Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - anglický jazyk
Název diplomové práce: **Hudební hry s poznatky pro žáky staršího školního věku s aplikací anglického jazyka**
Název diplomové práce AJ: Music didactic games for the older pupils of a primary school with an application of English language

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Téma diplomové práce je zaměřeno na motivaci žáků 2. stupně základních škol v hudební výchově prostřednictvím didaktických hudebních her s aplikací anglického jazyka. Teoretická část diplomové práce se zabývá formativním významem hry, seznamuje s charakteristikou didaktické hry a typologií her. Uvádí hudební charakteristiku žáků staršího školního věku a charakteristiku metody obsahové a jazykové integrovaného učení (CLIL), která je uplatněna v praktické části diplomové práce.

Praktická část diplomové práce obsahuje v souladu s učivem uvedeném v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání a požadavkem na integrativní pojetí vyučování modelové didaktické hry s hudbou s využitím anglického jazyka. Její součástí je také česko-anglický hudební slovníček a výsledky dotazníkového šetření, které ověřuje efektivitu navržených her pro žáky staršího školního věku.

SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. Hudební psychologie pro učitele. 2. přeprac. a rozšíř. vyd. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-2060-2.

SEDLÁK, František. Didaktika hudební výchovy na druhém stupni základní školy 2: učebnice pro posluchače pedagogických fakult. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979.

HAVELKOVÁ, Karla a Blanka CHLÁDKOVÁ. Didaktika hudební výchovy. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-0865-2.

MILLAROVÁ, Susana. Psychologie hry. 1. vyd. Praha: Panorama, 1978.

SIMANOVSKÝ, Zdeněk. Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi. 4. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-928-6.

Zadávající pracoviště: Hudební katedra,
Pedagogická fakulta
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Marie Kováříčková, Ph.D.
Oponent: PhDr. Mgr. Ludmila Kroupová, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce: 16.1.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně pod vedením Mgr. et Mgr. Marie Kovaříčkové, Ph.D. a použila jen prameny uvedené v seznamu literatury.

V Hradci Králové dne 28. 6. 2024

Bc. Darina Stránská, DiS.

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. et Mgr. Marii Kovaříčkové, Ph.D. za cenné připomínky, ochotu a vstřícný přístup při zpracování diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat Ing. Aleně Stránské, učitelce cizích jazyků, za podnětné rady při tvoření didaktických her.

Poděkování za pomoc a trpělivost patří i mým rodičům.

Anotace

STRÁNSKÁ, Darina. *Didaktické hry s hudbou pro žáky staršího školního věku s aplikací anglického jazyka*. Hradec Králové. Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2024. 102 s. Diplomová práce.

Téma diplomové práce je zaměřeno na motivaci žáků 2. stupně základních škol v hudební výchově prostřednictvím didaktických her s aplikací anglického jazyka. Teoretická část diplomové práce se zabývá formativním významem hry, seznamuje s charakteristikou didaktické hry a typologií her. Uvádí hudební charakteristiku žáků staršího školního věku a charakteristiku metody obsahově a jazykově integrovaného učení (CLIL), která je uplatněna v praktické části diplomové práce. Praktická část diplomové práce obsahuje v souladu s učivem uvedeném v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání a požadavkem na integrativní pojetí vyučování modelové didaktické hry pro výuku hudební výchovy s využitím anglického jazyka. Její součástí je také česko-anglický hudební slovník a výsledky dotazníkového šetření, které ověřuje efektivitu navržených her pro žáky staršího školního věku.

Klíčová slova:

Didaktické hry, hudební výchova, anglický jazyk, CLIL, scaffolding, hudební slovník pro ZŠ

Annotation

STRÁNSKÁ, Darina. *Music didactic games for the older pupils of a primary school with an application of English language*. Hradec Kralove: Faculty of Education of University of Hradec Králové, 2024. 102 s. Diploma thesis.

The topic of the thesis is focused on the motivation of 2nd grade elementary school pupils in music education through didactic games with the application of the English language. The theoretical part of the thesis deals with the formative meaning of the game, introduces the characteristics of the didactic game and the typology of games. It presents the musical characteristics of older school-age pupils and the characteristics of the method of content and language integrated learning (CLIL), which is applied in the practical part of the diploma thesis. The practical part of the diploma thesis contains model of didactic games for teaching music using the English language in accordance with the curriculum specified in the Framework Educational Program for Basic Education and the requirement for an integrative teaching concept. It also includes a Czech-English musical dictionary and the results of a questionnaire survey that verifies the effectiveness of the proposed games for older school-age pupils.

Keywords:

Didactic games, music education, English language, CLIL, scaffolding, musical dictionary for elementary schools

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomová závěrečná práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

V Hradci Králové 28. 6. 2024

Bc. Darina Stránská, DiS.

Obsah

ÚVOD.....	10
1 FORMATIVNÍ VÝZNAM HRY	12
1.1 Vývoj hry.....	12
1.2 Klasifikace her.....	15
2 DIDAKTICKÉ HRY	18
2.1 Klasifikace didaktických her	19
2.2 Charakteristika a klasifikace didaktických her v hudební výchově	21
3 METODA CLIL	25
3.1 Charakteristika metody CLIL.....	25
3.2 Historie metody CLIL	27
3.3 Charakteristika CLIL vyučování	27
3.4 Metodika CLIL.....	28
3.5 Strategie scaffolding.....	30
4 CHARAKTERISTIKA ŽÁKŮ STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU.....	33
4.1 Charakteristika období dospívání.....	33
4.2 Charakteristika tělesného a psychického vývoje žáků staršího školního věku .	34
4.3 Hudební vývoj žáků staršího školního věku.....	36
5 MODELOVÉ PŘÍKLADY DIDAKTICKÝCH HER A AKTIVIT	39
5.1 Aktivita č. 1 - <i>Domino s Antonínem Dvořákem</i>	39
5.2 Aktivita č. 2 - <i>Kvarteto s hudebními skladateli</i>	42
5.3 Aktivita č. 3 - <i>Křížovka s hudebními pojmy</i>	52
5.4 Aktivita č. 4 - <i>Loto s hudebními nástroji, zvukové loto</i>	55
5.5 Aktivita č. 5 - <i>Pruhovaná písnička s tajenkou - The Beatles - Yesterday</i>	63
5.6 Aktivita č. 6 - <i>Píseň – výběr ze dvou možností - Queen - We Are the Champions</i> 68	
5.7 Aktivita č. 7 - <i>Píseň – výběr z více možností - Demi Lovato - Let It Go</i>	71
5.8 Aktivita č. 8 - <i>Chodící domino s hudebními pojmy v angličtině</i>	74
6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	77
6.1 Charakteristika testovaných škol.....	77
6.2 Dotazník pro žáky.....	78
6.3 Výsledky dotazníkového šetření.....	80
6.4 Průběh testování hudebních her s poznatky	89
ZÁVĚR.....	93
SEZNAM ODBORNÉ LITERATURY A ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ.....	95
PŘÍLOHY	102

Seznam příloh

Příloha A: Česko–anglický hudební slovník.....	- 1-
Příloha B: Pokyny pro učitele v českém a anglickém jazyce	- 9 -
Příloha C: Symboly pro hodnocení výuky a pro sebehodnocení.....	- 11 -
Příloha D: Fotodokumentace z průběhu testování didaktických her	- 13 -

ÚVOD

Kanadský psycholingvista Frank Smith prohlásil, že *„jeden jazyk vás postaví do chodby života. Dva jazyky otevřou každé dveře po cestě.“* Tento výrok byl velmi silnou motivací studovat na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové Učitelství hudební výchovy a anglického jazyka pro 2. stupeň základních škol. Již od začátku studia jsem si uvědomovala přednosti této předmětové kombinace. Nejen že angličtina otevírá možnosti k mezinárodním kulturním projektům a výměnám a umožňuje hlubší poznání různých kultur a tradic, ale prostřednictvím hudby a jazyka lze posilovat sebevyjádření, rozvíjet kritické myšlení a zejména docílit efektivnějšího učení žáků.

Jednou z účinných metod, kterou lze aplikovat při vzdělávání žáků na 2. stupni základní školy, je integrovaná výuka předmětu a cizího jazyka (Content and Language Integrated Learning), tzv. metoda CLIL. Její přínos je nesporný, neboť se žáci učí cizí jazyk v kontextu jiného vyučovacího předmětu, což podporuje autentické používání jazyka. Implementace metody CLIL v hudební výchově může být zároveň pro mnohé žáky efektivním nástrojem pro motivaci a následný rozvoj hudebních schopností a dovedností.

Hlavním cílem diplomové práce je vytvořit soubor modelových didaktických her vhodných pro vyučování hudební výchovy s aplikací anglického jazyka metodou CLIL na 2. stupni základních škol. Výraznou inspirací mi jsou osobní zkušenosti z pedagogické praxe na Základní škole v Poniklé, kde jsem se setkala s rozmanitými aktivitami a didaktickými hrami při výuce anglického jazyka, a také podnětné semináře didaktiky hudební výchovy profesorky Evy Jenčkové či ukázkové hodiny hudební výchovy fakultní učitelky Jany Kopřivové.

Diplomová práce je členěna do šesti kapitol, přičemž první čtyři tvoří její teoretickou část. První kapitola se zabývá formativním významem hry, stručným historickým vývojem hry a klasifikací her z různých hledisek. Navazující druhá kapitola se věnuje podrobněji didaktické hře. Třetí kapitola uvádí charakteristiku metody obsahově a jazykově integrovaného učení (CLIL), jež se stala hlavním východiskem pro praktickou část diplomové práce, popisuje také strategii scaffolding. Obsah čtvrté kapitoly se týká problematiky tělesného a hudebního vývoje žáků staršího školního věku. Praktickou část diplomové práce tvoří stěžejní pátá kapitola, která obsahuje osm modelových integrativních didaktických her vytvořených v souladu s učivem uvedeném v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (dále RVP ZV). Součástí jednotlivých aktivit jsou

i pracovní listy a řešení úkolů. Reflexe modelových didaktických her je zahrnuta v šesté, poslední kapitole práce. Přílohy diplomové práce obsahují česko-anglický hudební slovník, pokyny pro učitele, symboly pro hodnocení her a sebehodnocení, jejich součástí jsou také fotografie z průběhu ověřování didaktických her.

Při tvorbě teoretické části diplomové práce bude využita metoda deskriptivní, metoda analytická a syntetická. Pro tvorbu modelových didaktických her nejlépe vyhovuje metoda modelování.

1 FORMATIVNÍ VÝZNAM HRY

Děti od narození sledují chování dospělých, zejména svých rodičů. Snaží se je napodobit v mnoha činnostech, například předstírají čtení, i když ještě číst neumí. Dětská hra rozvíjí duševní procesy, podporuje nové sociální vztahy a obohacuje citové prožívání. Reguluje vnitřní psychické napětí a podporuje vědomé pozornosti jedince.

*Pedagogický slovník*¹ uvádí, že hra je „forma činnosti, která se liší od práce i od učení“². Má řadu aspektů: aspekt poznávací, procvičovací, emociální, pohybový, motivační, fantazijní, sociální, rekreační, diagnostický a terapeutický. Zahrnuje činnosti jednotlivce, dvojice, malé i velké skupiny. K provozování některých her jsou třeba určité pomůcky, například sportovní náčiní, hudební nástroje, didaktické pomůcky. „Většina her má podobu sociální interakce s explicitně formulovanými pravidly.“³ Hry mohou být s převahou spolupráce, s převahou soutěžení.

Hra má velký význam při vyrovnávání emocí, napětí či přetížení jedince, mimo jiné slouží i k navazování kontaktu s dospělými a též s vlastními vrstevníky. Hry se uplatňují v průběhu celého lidského života. Již ve starém Římě bylo použito výrazu „*Panem et circenses*“, což znamená „chléb a hry“⁴. Císař si za jídlo a hry získával přízeň prostého lidu, kterou využil ve svůj vlastní prospěch. Odvracel tak jejich pozornost od aktuálních problémů.

1.1 Vývoj hry

Hra patří k činnostem, které již dlouho přitahují pozornost různých odborníků. Na postupný vývoj hry měla největší vliv postupná proměnlivost lidstva. První, kdo upozornil na praktický význam hry v antice, byl řecký filozof a pedagog Platón⁵. V jeho díle *Zákony* doporučil rozdělit mezi děti jablka, neboť jim pomohou při počítání. Stavební kostky zase přispějí k výchově budoucích stavitelů. Platonův žák Aristoteles uváděl, že děti mají být povzbuzovány k hrám napodobujícím činnost dospělých⁶. Toto doporučení platí dodnes.

¹ PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. [i.e. Vyd. 5.]. Praha: Portál, 2008, s. 43. ISBN 978-80-7367-416-8.

² Tamtéž, s. 75.

³ Tamtéž, s. 75.

⁴ KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 5., přepr. a dopl. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994, s. 541. ISBN 80-04-26059-4.

⁵ (427–347 př. n. l.)

⁶ MILLAROVÁ, Susanna. *Psychologie hry*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1968, s. 13.

Pokud totiž dáme dětem bonbóny, dokáží si je rozpočítat mezi sebe lépe, než kdyby si je měly jen představit a rozdělit početním úkonem. V současnosti se vyrábějí vhodné stavebnice, s nimiž děti vytvářejí zmenšená díla, čímž napodobují činnosti dospělých.

V období renesance byli za dva největší myslitele považováni Desiderius Erasmus Rotterdamský⁷ a Michel Eyquem de Montaigne.⁸ Právě Montaigne ve svém souboru myšlenek *Eseje* sepsal své požadavky ke změně metod a druhů výchovy.

Jan Amos Komenský⁹ vytvořil speciální metodiku výuky jazyků a sepisoval originální učebnice, jež účelně využíval při vyučování. V této souvislosti je třeba připomenout knihu *Škola hrou*¹⁰, v níž se Komenský snažil systematickým rozvojem a vhodnými úpravami školních divadelních her vytvořit efektivní učební pomůcku. Přítomnost diváků na této hře totiž dokázala dostatečně namotivovat k učení textů i slabší žáky. Hlavním cílem těchto her nebylo pobavit publikum, ale přimět žáky k opakování učiva. V Komenského hrách proto obvykle chyběl děj a charakteristika postav, místo dialogů byly zařazeny krátké přednášky a říkanky, které přispívaly například ke snazšímu osvojení pořadí chemických prvků, gramatických jevů či hudebních značek. Tyto školní divadelní hry byly motivací i pro samotné pedagogy.

V 18. století byl za důležitého filozofa, který se zasloužil o nový pohled na vývojovou etapu člověka, považován *Jean-Jacques Rousseau*.¹¹ Své názory na výchovu zpravoval v díle *Emil čili O výchově*.

Mezi nejvlivnější školské reformátory 19. století, kteří zdůrazňovali důležitost hry v procesu učení, patřil Friedrich Fröbel¹². Tento významný německý pedagog byl tvůrcem didaktických her a souboru pohybových her s hudebním doprovodem.¹³ Podobné hry se uplatňují s oblibou dodnes. Využíval speciální soubory hraček, takzvané Fröbelovy dárky¹⁴, které sloužily k rozvíjení manuální zručnosti a duševní stránky dítěte prostřednictvím hry.

⁷ Desiderius Erasmus Rotterdamský (1466–1536) byl holandský myslitel. Domníval se, že každý člověk má potenciál k tomu, aby se v něm objevilo dobro.

⁸ Michel Eyquem Montaigne (1533–1592) byl francouzský myslitel žijící v období renesance.

⁹ Jan Amos Komenský (1592–1670) byl významný český filozof a pedagog, který se zabýval všeobecnou teorií výchovy a didaktikou.

¹⁰ Název knihy *Škola hrou* má latinskou podobu *Schola ludus*.

¹¹ Jean-Jacques Rousseau (1712–1778) byl francouzský filozof a pedagog. Podstatou jeho myšlení bylo, že se lidé rodí dobří, ale kazí je v průběhu života společnost.

¹² Friedrich Fröbel (1782–1852) byl významný německý pedagog, který vyráběl různé učební pomůcky a hračky.

¹³ HOLAS, Milan. *Hudební pedagogika v profesionální hudební výchově. Knižnice Metodického centra HAMU*. Praha: Akademie múzických umění, Hudební fakulta, 1995, s. 12. ISBN 80-85883-08-2.

¹⁴ Fröbelovy dárky byly soubory geometrických tvarů jako koule, krychle, kvádr, které se daly dělit na menší části, podobné stavebnicím.

Jeho pokračovatel v 19. století Karl Groos¹⁵, profesor filozofie v Basileji, zastával názor, že zvířata i děti prostřednictvím hry cvičí a zdokonalují dovednosti potřebné v dospělosti. „Čím je druh živočichů přizpůsobivější a inteligentnější, tím delší období ochrany v mládí potřebuje, aby mohl hrou a napodobováním získat potřebné praktické dovednosti.“¹⁶

V polovině 19. století popsal britský filozof Herbert Spencer¹⁷ ve svém díle *The Principles of Psychology*¹⁸ hru jako projev neobvyklé vrozené síly a energie, kterou dítě potřebuje během dne vybit. Susanna Millarová uvádí, že Spencer převzal tento názor ze spisů Fridricha Schillera, který považoval hru za charakteristickou při přeměně energie.¹⁹

Hra může být přínosná, ale patří k ní i zábava a smích. Sigmund Freud²⁰, zakladatel psychoanalýzy, využíval hru jako prostředek pro léčení duševně narušených dětí. Vycházel z předpokladu, že lidské chování je určováno tím, kolik radosti nebo bolesti přináší. Příjemné zkušenosti člověk vyhledává, špatným se vyhýbá. Dítě si proto vytváří svůj vlastní svět, ve kterém prožívá hezké zážitky. Hra musí dítě zaujmout, aby se k ní rádo vracelo a cítilo se dobře.

Johan Huizinga²¹ je autorem knihy *Homo ludens*²² zabývající se kulturním významem hry. Popisuje člověka, který vědomě rozvíjí své schopnosti a možnosti prostřednictvím hry. Huizinga vidí smysl hry ve svobodném rozhodování a vlastním myšlení. Každá hra přináší určitou harmonii, ale i napětí. Huizinga nespátkoval ve hře žádný užitek, jen radost a potěšení. Dnes lze jeho tvrzení vyvrátit, neboť člověk si může hrát a při tom se nenásilnou formou učit, jak tomu bývá například při zařazení didaktických her do vyučování. Děti mají pocit, že si hrají, přitom si osvojují nebo procvičují konkrétní učivo.²³ Ve 20. století se význam hry více prohluboval a byly zakládány alternativní školy.²⁴ „Pojem ‚alternativní škola‘ nebo ‚alternativní vzdělávání‘ je mnohovýznamový a užívá se často jako synonymický ekvivalent k jiným pojmům, jako netradiční škola, volná škola, svobodná škola, otevřená škola, nezávislá škola aj.“ (Průcha 2001, s. 17 in Lepková 2007).

¹⁵ Karl Groos (1861–1946) byl německý filozof a psycholog, který vytvořil instrumentální teorii hry.

¹⁶ MILLAROVÁ, Susanna. *Psychologie hry*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1968, s. 20.

¹⁷ Herbert Spencer (1820–1903) byl představitel první formy pozitivismu.

¹⁸ Dílo *The Principles of Psychology* má českou podobu *Principy psychologie*.

¹⁹ MILLAROVÁ, Susanna. *Psychologie hry*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1968, s. 15.

²⁰ Sigmund Freud (1856–1939) byl zakladatel psychoanalýzy, která se zabývá léčbou psychických problémů.

²¹ Johan Huizinga (1872–1945) byl holandský kulturní historik.

²² Kniha *Homo ludens* má českou podobu *Hrající si člověk*.

²³ SOCHOROVÁ, Libuše. *Didaktická hra a její význam ve vyučování*. [online]. 2011[cit. 2024-04-20]. Dostupné z: clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/13271/DIDAKTIKA-HRA-A-A-JEJ...

²⁴ Alternativní školství je označení pro shrnutí různých pedagogických směrů, které se liší svým postojem od tradičních metod vyučování. Vychází z pedagogických názorů Johanna Friedricha Herbarta v 19. století.

Alternativní školy jsou zřizovány i v současnosti a patří mezi ně například Montessori škola, Waldorfská škola nebo Daltonský učební plán.²⁵

1.2 Klasifikace her

Z důvodu velkého množství typu her nebyla doposud vypracována jejich univerzální soustava. Hry mohou být členěny na základě různých kritérií, například podle obsahu, typu, věku dítěte, počtu účastníků atd.

Jedna z nejznámějších klasifikací pochází z roku 1935. Její autorka, americko-německá psychologka, Charlotta Bühlerová, roztříbila hry dle obsahu do následujících čtyř kategorií:

- *funkční* (určité primitivní funkce či dovednosti, například kopání, tleskání),
- *fiktivní* (přiřazení rolí sobě či předmětům, typické jsou fantazie a představivost, například hra s panenkou jako s dítětem),
- *receptivní* (přijímání a zpracování informací z okolí, většinou současně s fiktivní hrou nebo krátce po ní, například poslouchání pohádek, sledování divadla),
- *konstruktivní* (příznačné jsou nové objekty či struktury, například modelování, kreslení, stavění z kostek, hraní si s pískem).²⁶

David Fontana²⁷ přidal k těmto čtyřem základním kategoriím ještě kategorii pátou, *hry s pravidly*. Tento typ hry má ustálené herní postupy, začíná převládat v předškolním věku dítěte a trvá po celý život.²⁸

Eva Opravilová²⁹, která se zabývá zejména problematikou předškolního vzdělávání, uvádí dělení her dle jejich typu:

- *podle schopností, které rozvíjejí (smyslové, pohybové, intelektuální a speciální),*
- *podle typů činnosti (napodobovací, dramatizující, konstruktivní a fiktivní),*

²⁵ POSPÍŠILOVÁ, Ivana. Alternativní školství. [online]. 2013. [cit. 2024-06-20].

Dostupné z: <https://sancedetem.cz/alternativni-skolstvi>.

²⁶ FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Vyd. 2. Přeložil Karel BALCAR. Praha: Portál, 2003. s. 52. ISBN 80-7178-626-8.

²⁷ David Fontana (1934–2010) byl britský psycholog a spisovatel a působil na univerzitě ve Welsu.

²⁸ FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Vyd. 2. Přeložil Karel BALCAR. Praha: Portál, 2003. s. 52. ISBN 80-7178-626-8.

²⁹ Eva Opravilová (* 1933) je vysokoškolská pedagožka a autorka odborných publikací pro učitele mateřských škol.

- *podle místa (exteriérové a interiérové),*
- *podle počtu hráčů (individuální, párové a skupinové),*
- *podle věku (hra kojenců, batolat, předškoláků, školáků, dospělých),*
- *podle pohlaví (dívčí a chlapecké).³⁰*

Eva Opravilová spolu s Marií Bartůškovou dále rozdělily hry z hlediska vývoje dítěte na tyto kategorie:

- *funkční hry (procvičování a rozvíjení orgánů vlastního těla a jeho senzomotorických funkcí),*
- *manipulační hry (zacházení s nějakými předměty, např. uchopování, trhání, mačkání),*
- *napodobivé hry (imitují dílčí úkony nebo činnosti, které dítě odpozorovalo),*
- *úlohové hry (dítě při nich imituje jejich celý soubor),*
- *konstruktivní hry (dítě z určitého materiálu dělá nový výtvar, např. modelování, kreslení),*
- *pohybové a hudebně-pohybové hry (provádění složitých lokomočních pohybů),*
- *receptivní hry (dítě přijímá určité podněty, vyvolávající v něm různé představy, např. prohlížení, sledování, naslouchání),*
- *skupinové hry s pravidly (mají přesně stanovená pravidla),*
- *didaktické hry (jsou záměrně vytvářeny s cílem rozvíjet poznávací procesy, vědomosti a duševní schopnosti dítěte).³¹*

Dle názoru Evy Opravilové hra vždy vychází z možností žáka. „Podporuje jeho psychickou rovnováhu, přináší mu klid i vyrovnanost. Zároveň ověřuje schopnost dítěte něco vyřešit a vykonat, zpřesňuje jeho vědomosti, rozvíjí dovednosti, obohacuje a rozšiřuje komunikaci a sociální vazby.“³²

³⁰ SOCHOROVÁ, Libuše. *Didaktická hra a její význam ve vyučování*. [online]. 2011[cit. 2024-04-20]. Dostupné z: clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/13271/DIDAKTIKA-HRA-A-A-JEJ.../

³¹ SOCHOROVÁ, Libuše. *Didaktická hra a její význam ve vyučování*. [online]. 2011[cit. 2024-04-20]. Dostupné z: clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/13271/DIDAKTIKA-HRA-A-A-JEJ.../

³² Tamtéž.

Ze sociálně psychologického hlediska si děti plně osvojují pravidla hry od sedmi let při tzv. kooperativní hře.³³ Výrazně již dochází k sociální interakci, hry mohou mít soutěžní i nesoutěžní povahu.

Vzhledem k tématu diplomové práce je vhodné uvést také klasifikaci her Věry Mišurcové³⁴. Hry rozdělila z pedagogického hlediska, a to na hry tvořivé a hry s pravidly. Při tvořivých hrách si dítě spontánně a samovolně určuje, co bude předmětem dané hry a jak bude vypadat její průběh, získává vztah k materiálnímu světu. Na tento typ her navazují hry s pravidly, prostřednictvím kterých se dítě učí vztahu k ostatním. Tyto dvě kategorie her Mišurcová dělí následovně:

Hry tvořivé

- *předmětové* (nedochází k vytvoření výsledku, jde o poznávání vlastností předmětů, například manipulace s vařečkou, šátkem, kostkou),
- *úlohové (námětové)* (napodobování činností z běžného života, například hra na učitele),
- *dramatizační (snové)* (založeny jsou na dětské fantazii, charakteristické jsou vymyšlené příběhy, prožitky, imaginární postavy, například hra na zakletou princeznu),
- *konstruktivní* (typické jsou konstrukce objektů, rozvoj hrubé i jemné motoriky, například tvorba zvířátek z kaštanů, papírového draka, domečků z kostek).

Hry s pravidly

- *pohybové* (hry založené na pohybu, například tanec, skákání přes švihadlo, míčové hry),
- *didaktické (intelektuální)* (hry vytvořené za účelem učení, sledují výchovné a vzdělávací cíle, dochází při nich k rozvoji rozumových schopností).³⁵

S ohledem na téma diplomové práce bude didaktickým hrám a následně poznatkovým hrám, které tvoří jejich specifickou skupinu, věnována následující kapitola.

³³ Kooperativní hra z teoretického hlediska označuje hru, kde mohou hráči vzájemně spolupracovat.

³⁴ Věra Mišurcová (* 1926) je česká pedagožka, bývalá pracovnice Pedagogického ústavu Jana Amose Komenského Československé akademie věd v Praze, která se zabývala výchovou dětí předškolního věku.

³⁵ MIŠURCOVÁ, Věra, JIŘÍ FIŠER a VIKTOR FIXL. *Hra a hračka v životě dítěte*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. s. 143. Edice Knihy pro rodiče.

2 DIDAKTICKÉ HRY

Metody³⁶ a formy vyučování se neustále doplňují a zdokonalují na základě nových poznatků, společenských cílů a tvořivých zkušeností učitelů. Důležitým nástrojem pro efektivní vzdělávání žáků jsou takzvané aktivizující metody výuky, jež jsou definovány „jako postupy, které vedou výuku tak, aby se výchovně-vzdělávacích cílů dosahovalo hlavně na základě vlastní učební práce žáků, přičemž důraz se klade na myšlení a řešení problémů (M. Jankovcová, J. Průcha, J. Koudela, 1988).“³⁷ Aktivizující metody počítají se zájmem žáků, zohledňují jejich individuální potřeby, vyzývají je ke spolupráci, napomáhají vytvářet přátelskou atmosféru. Mezi aktivizující metody patří didaktické hry, které jsou předmětem didaktiky³⁸.

Didaktická hra je jedna z výukových metod, prostřednictvím které lze dosáhnout kompetence a naplnit cíle stanovené v RVP ZV³⁹. Lze ji vymezit jako „*seberealizační aktivitu jedinců nebo skupin, která svobodnou volbu, uplatnění zájmů a uvolnění přizpůsobuje pedagogickým cílům.*“⁴⁰

Didaktická hra je žáky vnímána jako druh zábavy, jakési uvolnění od frontálního způsobu výuky. Žáci mají pocit, že si hrají, přitom si zábavnou formou osvojují nové poznatky, učí se novým dovednostem nebo procvičují již probrané učivo. Ve vzdělávacím procesu má didaktická hra nenahraditelnou hodnotu a opodstatnění. Měla by přispívat k rozvoji sociálních, kognitivních, kreativních, tělesných a estetických kompetencí žáků. Její předností je stimulační náboj, probouzí zájem, zvyšuje angažovanost žáků, podněcuje jejich tvořivost, spolupráci, soutěživost. Didaktická hra je velmi důležitým prostředkem k rozvoji tvořivosti žáků. Pokud je užívána ve školním prostředí⁴¹, je nezbytné vzít v úvahu, že předpoklady jedince k tvořivému přístupu se musí posilovat a rozvíjet. Didaktická hra má silný motivační charakter, a tudíž motivuje i slabší žáky, kteří tak mají možnost zažít úspěch.

Didaktické hry mohou být určeny jednotlivcům i skupinám žáků. Lze je realizovat například v učebně, tělocvičně, na hřišti nebo či v přírodě. Vzhledem k tomu, že se některé

³⁶ Slovo metoda pochází z řeckého výrazu *methodos* = cesta k cíli.

³⁷ MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003, s. 105. ISBN 80-7315-039-5.

³⁸ Didaktika je pedagogická disciplína o teorii vyučování. Předmětem didaktiky jsou cíle, obsah, metody a organizační formy ve vyučování. Autorem první systematické didaktiky byl Jan Amos Komenský.

³⁹ RVP ZV je zkratka pro *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Jde o dokument, který definuje státní úroveň vzdělávání v České republice.

⁴⁰ MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003, s. 127. ISBN 80-7315-039-5.

⁴¹ Didaktická hra se nemusí používat pouze ve školním prostředí, lze ji využít k rozvoji tvořivosti dospělých jedinců.

didaktické hry podobají modelovým situacím z reálného života, často podněcují žáky k využití jejich dosavadních znalostí a dovedností, vedou je uplatnění osobních životních zkušeností. Hra nemůže být do vyučování zařazena bez jasně stanoveného cíle, obsahu a bez explicitně vymezených pravidel. Didaktické cíle však hra nesleduje vždy zjevným způsobem. Významnou roli má proto v průběhu hry učitel, který během didaktické hry usnadňuje a řídí činnost žáků, pozoruje proces hry a hru reflektuje.⁴²

2.1 Klasifikace didaktických her

Vzhledem k tomu, že mají didaktické hry v procesu učení různou funkci a cíle, liší se například obsahem, formou či interakcí, existuje mnoho jejich různorodých klasifikací. Podle Marie Jankovcové⁴³ patří mezi kritéria třídění didaktických her například:

- a) *doba trvání hry,*
- b) *místo konání hry,*
- c) *převládající činnost* (například osvojování poznatků, hudební činnosti, senzomotorické činnosti),
- d) *hodnocení* (například kvantita, kvalita, čas výkonu).⁴⁴

Z hlediska rozvíjené schopnosti (kognitivního procesu) rozčlenila Jankovcová hry na:

- *senzorické (rozvoj smyslů),*
- *rozvoj paměti,*
- *rozvoj myšlení,*
- *rozvoj komunikace,*
- *rozvoj tvořivosti,*
- *rozvoj kooperace.*⁴⁵

⁴² SOCHOROVÁ, Libuše. Didaktická hra a její význam ve vyučování. [online]. 2011. [cit. 2024-05-20]. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/13271/DIDAKTICKA-HRA-A-JEJI-VYZNAM-VE-VYUCOVANI.html>.

⁴³ Marie Jankovcová je spoluautorkou publikace *Aktivizující metody v pedagogické praxi středních škol*.

⁴⁴ MAŇÁK, Josef. *Rozvoj aktivity, samostatnosti a tvořivosti žáků*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998. s. 39. ISBN 80-210-1880-1.

⁴⁵ SOCHOROVÁ, Libuše. Didaktická hra a její význam ve vyučování. [online]. 2011. [cit. 2024-05-20].

Josef Maňák⁴⁶ a Vlastimil Švec uvádějí ve své publikaci *Výukové metody* Meyerovo⁴⁷ členění didaktický her do třech kategorií podle oblasti, která se při hře sleduje. Jsou jimi hry:

- *interakční* (podstata hry spočívá v interakci s hračkami či hráči, například hry společenské, sportovní, učební hry),
- *simulační* (podstata hry spočívá v simulaci prostředí z reálného světa, například hra rolí, řešení problémů),
- *scénické* (podstatou je divadelní hra, kdy jsou herci odděleni od diváků).⁴⁸

Podle sledovaného cíle lze didaktické hry dělit na:

- *motivační*,
- *získávání nových znalostí a zkušeností*,
- *na upevňování znalostí*.⁴⁹

Slovenské autorky Mária Kožuchová⁵⁰ a Eva Korčáková uvádějí rozdělení didaktických her podle obsahu. Jednotlivé kategorie jsou zaměřeny na:

- *jazykový rozvoj*,
- *logicko-matematický rozvoj*,
- *rozvoj vědeckého poznání*,
- *rozvoj pohybu*,
- *rozvoj organizačně-řídících schopností*,

Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/13271/DIDAKTICKA-HRA-A-JEJI-VYZNAM-VE-VYUCOVANI.html>.

⁴⁶ Josef Maňák (1924–2019) byl významný český pedagog, odborník na didaktiku a obecnou pedagogiku. Je autorem mnoha odborných publikací, působil jako vedoucí Laboratoře výzkumu a vzdělávání Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, která se stala základnou pro vznik současného Institutu výzkumu školního vzdělávání.

⁴⁷ Hilbert Meyer (* 1941) je německý pedagog. V letech 1975 až 2009 byl profesorem pedagogiky University Carla von Ossietzkého v Oldenburgu.

⁴⁸ MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. s. 128. ISBN 807315-039-5.

⁴⁹ SOCHOROVÁ, Libuše. Didaktická hra a její význam ve vyučování. [online]. 2011. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/13271/DIDAKTICKA-HRA-A-JEJI-VYZNAM-VE-VYUCOVANI.html>. [cit. 2024-05-20].

⁵⁰ Mária KOŽUCHOVÁ působí jako profesorka na Katedře předprimární a primární pedagogiky na Pedagogické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě.

- *rozvoj esteticko-hudebních schopností.*⁵¹

Na základě uvedených příkladů možných dělení didaktických her je zřejmé, že jejich použitelnost k naplnění vzdělávacích cílů je rozdílná a realizace každé hry vyžaduje speciální přístupy a podmínky. Tato rozdělení však pomáhají pedagogům orientovat se ve velkém množství her. Každý učitel si postupně vytváří pro svůj předmět vlastní soubor her, který odpovídá jeho individuálnímu vyučovacímu stylu.

2.2 Charakteristika a klasifikace didaktických her v hudební výchově

Realizace didaktických her při hudebním vzdělávání žáků na 2. stupni základní školy je příležitostí, jak dát žákům možnost osobně prožít spontánní tvořivý proces, radovat se z hudby, poznávat sebe i druhé. Hudební hry ve vyučování mají nedocenitelný význam. Jsou významným motivačním prostředkem, umožňují aktivní učení, podporují rozvoj hudebnosti a kognitivních schopností žáků, rozvíjejí jejich emocionalitu. Současně posilují také komunikační dovednosti žáků a jejich sociální vazby v kolektivu. Do vyučování hudební výchovy patří hry činnostní i poznatkové, krátkodobé i déle trvající. Hry je vhodné během vyučování kombinovat a prostrídávat, jelikož má každá svůj význam.

Široké spektrum hudebních her lze třídit podle různých kritérií, univerzální soustava didaktických hudebních her však doposud neexistuje. Uvedené klasifikace jsou tedy pouhými návrhy, vycházejí z diplomové práce⁵² Evy Lerchové. Mezi hlavní kritéria dělení hudebních her se řadí počet účastníků. Z tohoto hlediska lze hry dělit na:

- *individuální hry* (například křížovky, osmisměrky, hudební sudoku, doplňovačky, bludiště, kvízy),
- *párové hry* (například domino, pexeso, pexetrio, hudební dobble, AZ-kvíz),
- *skupinové hry* (například AZ-kvíz, Riskuj!, kvarteto, hudební kufr, kvíz 3+1, hra Kdo jsme?).

Dalším, a velmi častým, kritériem pro dělení hudebních her je hudební činnost, která ve hře převažuje. Z hlediska hudebních činností lze hry dělit na:

⁵¹ KOŽUCHOVÁ, M., KORČÁKOVÁ, E. *Využití didaktické hry. Komenský*, roč. 122, 1998, č. 5/6, s. 105. ISSN 0323-0449.

⁵² LERCHOVÁ, Eva. *Hudební hry s poznatkami v hudební výchově žáků staršího školního věku a studentů středních škol*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017. s. 33–36.

- *hudební hry v pěveckých činnostech* (například intonační hry, hry s písněmi, hry s hláskovou partiturou),
- *hudební hry v kontextu poslechu hudby* (například hry s hudební formou, hry s instrumentálními skladbami, s klavírní miniaturou),
- *instrumentální hry* (například kreativní instrumentální etudy k prezentaci slohového období, hra na hudební nástroje nebo na ozvučené předměty při čtení rytmického, notového či grafického partu, rytmizace drobných slovesných útvarů),
- *hudebně pohybové hry* (například taneční hry, kreativní pohybové etudy, pantomimické hry).

Z hlediska technického zpracování her se nabízí jejich následující dělení:

- hry s kartičkami (například pexeso, domino, puzzle, loto, pruhovaná písnička),
- hry s předtištěným textem (například křížovky, bludiště, doplňování chybějících slov v textu),
- hry s využitím pravidel společenských her (například kvarteto, pexeso),
- hry inspirované televizními pořady (například Riskuj!, AZ kvíz, Kufr),
- hry digitálně zpracované, hry na interaktivní tabuli (například Zrychlení⁵³, Zábavná show⁵⁴)

Součástí hudebního vzdělávání žáků jsou také hudební hry s poznatky, jejichž cílem je přispět k osvojení a upevnění učiva různých hudebních disciplín hravou formou. Z hlediska probíraného učiva lze hudební hry klasifikovat následovně:

- hry s poznatky z hudební teorie,
- hry z nauky o hudebních nástrojích,
- hry s poznatky z hudebních forem, druhů a žánrů,
- hry s poznatky o hudebních skladatelích a jejich dílech,
- hry s poznatky o slohových obdobích,
- hry zaměřené na čtení notového nebo grafického zápisu.

⁵³ Hra Zrychlení spočívá v rychlém a správném zodpovězení otázek, kterému odpovídá rychlost auta na autodráze. Vyhrává nejrychlejší závodník. Soutěží se ve čtyřech družstvech.

⁵⁴ V Zábavné show žáci vytvoří dvě družstva, postupně točí hracím kolem, na kterém získají určitý počet bodů, který se jim přičítá na účet. Vybírají správnou odpověď na otázku z více možností.

Dělení hudebních her s poznatky do různých kategorií umožňuje učitelům cíleně využívat specifické typy her k rozvoji konkrétních dovedností a znalostí žáků. Takto cíleně využití hry mohou významně přispět ke kvalitě výchovně vzdělávacího procesu. Hudební hry s poznatky je vhodné využít jako aktivizační prostředek na začátku vyučování či k reflexi v jeho závěru. Hudební hry podle typu hudebních poznatků lze dělit na:

- hry s poznatky z hudební teorie (například křížovky hudebními pojmy, Riskuj!, pexeso),
- hry s poznatky z nauky o hudebních nástrojích (například loto s hudebními nástroji, pexeso, domino, kvarteto, dobble),
- hry s poznatky z hudebních forem, druhů a žánrů (například AZ-kvíz, křížovky, Riskuj!),
- hry s poznatky o hudebních skladatelích a jejich dílech (například křížovky, kvarteto, osmisměrky),
- hry s poznatky o slohových obdobích (například Najdi chybu, kvarteto, dobble, domino),
- hry zaměřené na čtení notového nebo grafického zápisu (například notové pexeso, notové domino).

Pokud má didaktická hra splnit očekávané vzdělávací cíle, je třeba ji pečlivě naplánovat. Metodický postup přípravy popsali Josef Maňák a Vlastimil Švec ve své publikaci *Výukové metody*. Před aplikací didaktických her do vyučování je třeba dodržet následujících devět kroků:

- vytyčení cílů hry – kognitivní, sociální, emocionální, důvody pro volbu hry,
- diagnóza připravenosti žáků – potřebné vědomosti, dovednosti, zkušenosti,
- ujasnění pravidel hry – vysvětlení, upevnění, obměna,
- vymezení úlohy vedoucího hry – řízení, hodnocení, svěřeni žákovi,
- stanovení způsobu hodnocení – diskuse, otázky,
- zajištění vhodného místa – uspořádání místnosti, úprava terénu,
- příprava pomůcek a materiálu – vlastní výroba, improvizace,
- určení časového limitu hry – rozvrh průběhu hry, časové možnosti,
- promyšlení případných variant – možné modifikace, iniciativa žáků.⁵⁵

⁵⁵ MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003, s. 129. ISBN 80-7315-039-5.

Z uvedeného metodického postupu vyplývá, že zařazení didaktických her do vyučování klade na pedagoga vysoké nároky. Obvykle je plánování a příprava hry spojena s časovou náročností, neboť úkolem učitele je připravit smysluplné hry, které budou poutavé a zvládnutelné pro všechny žáky. Výraznou časovou zátěž představuje pro učitele také výroba vlastních pomůcek.

Na základě tohoto metodického postupu je zřejmé, že zařazení aktivizačních metod do výuky klade na pedagoga vysoké požadavky. Prvním úskalím je časová náročnost této metody. Často učitel potřebuje pomůcky speciálně připravené pro tuto aktivitu (např. různé kartičky), určitou dobu také trvá vysvětlení pravidel. Rovněž lze jen předpokládat, jak budou žáci na zvolenou aktivitu reagovat, což ovlivní délku trvání i efektivitu. Zároveň v „zápalu hry“ nesmí dojít k vymizení výukového cíle.

3 METODA CLIL

Ovládnutí cizího jazyka je v současnosti zásadní pro osobní i profesní rozvoj každého jedince, přináší výhody, které umožňují lépe porozumět světu kolem nás. Pro úspěšné zvládnutí cizího jazyka je ale podstatné používat jej od začátku učení efektivně. K tomu napomáhá metoda⁵⁶ CLIL, která je však v českém školství stále relativně nová a málo rozšířená, proto je v následujícím textu uvedena její stručná charakteristika.

3.1 Charakteristika metody CLIL

Zkratka CLIL pochází z anglického sousloví Content and Language Integrated Learning, což v překladu znamená integrovaná výuka předmětu a cizího jazyka. Metoda CLIL představuje vyučování nejazykového předmětu s využitím cizího jazyka jako prostředku komunikace a sdílení vzdělávacího obsahu. Vyučování prostřednictvím této metody má stanoveny dva základní cíle – obsahový a jazykový ve smyslu porozumění a rozšíření slovní zásoby. Žáci tak získávají znalosti a dovednosti v obou předmětech současně.⁵⁷

Metoda CLIL je vhodná k použití ve všech vyučovacích předmětech, záleží ovšem na jazykové úrovni učitele i žáků. Obvykle vyšší jazykovou úroveň vyžadují předměty, u nichž je kladen důraz na verbální komunikaci. Příkladem je filozofie, dějepis či občanská nauka. Snadnější je CLIL zavádět v odborných předmětech, jejichž přirozenou součástí jsou praktické činnosti jako pokusy, demonstrace či hra na hudební nástroje, neboť dochází k posílení mluveného slova názornou ukázkou. Jde například o matematiku, chemii, přírodopis, ale i hudební a výtvarnou výchovu.⁵⁸

Metoda CLIL je určena převážně pedagogům, jejichž předmětová kombinace⁵⁹ zahrnuje cizí jazyk a nejazykový předmět, příkladem je kombinace anglického jazyka a hudební výchovy. Dále je vhodná pro učitele nejazykového předmětu, jejichž jazykové

⁵⁶ Metoda znamená postup, cesta, způsob vyučování.

⁵⁷ Oproti tomu bilingvní (dvojjazyčné) programy nabízejí výuku odborných předmětů v cizím jazyce, nesledují dualitu cílů, pouze odborný obsah (není zde jazykový cíl).

⁵⁸ ŠMÍDOVÁ, Tereza. *Integrovaná výuka cizího jazyka a obsahu*. [online]. Metodický portál. 2010. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/O/9249/INTEGROVANA-VYUKA-CIZIHO-JAZYKA-A-OBSAHU---JAK-ZACIT.html>. [cit. 2024-04-20].

⁵⁹ Současná školská legislativa pojem aprobace nezná, od roku 2005 stanovuje povinné vzdělávací obory, názvy předmětů mohou být libovolné. Předmětovou aprobaci lze v současnosti spíše vnímat jako určitý projev setrvačnosti pedagogických fakult.

znalosti jsou podle *Společného evropského referenčního rámce: učení, vyučování, hodnocení*⁶⁰ pro jazyky alespoň na úrovni B1. Co se týká samotných žáků, při vhodném přístupu pedagoga bývá postačující i velmi nízká úroveň jejich jazykových dovedností. Pokud je učivo pro ně příliš obtížné, je přípustné vyložit základní učivo a klíčové pojmy nejprve v mateřském jazyce a následně pokračovat dalšími aktivitami již ve vyučovaném jazyce.⁶¹

Profesorka Do Coylová⁶², mezinárodní expertka v oblasti CLIL, uvádí, že nejde o preferenci či dominanci cizího jazyka nad druhým předmětem nebo naopak, ale o přirozené propojení obou vyučovacích předmětů v jakékoliv míře.⁶³ Na základě dlouholeté zkušenosti a výzkumu je Coylová přesvědčena, že CLIL spolu s komunikačními dovednostmi posiluje sebedůvěru žáka, rozvíjí kompetence k řešení problému, podporuje schopnost soustředění a vyvolává u žáků vnitřní motivaci k učení.⁶⁴ Metoda je vhodná pro práci ve dvojicích, ve skupinách, při střídání rolí v týmu. Doporučuje se zařazovat sebehodnocení a hodnocení spolužáků.

Metoda CLIL se ve vzdělávacích systémech evropských zemích velmi rychle rozšiřuje, a to nejčastěji ve formě *hard* CLIL, v níž je část nejazykového předmětu vyučována v cizím jazyce, žáci si osvojují slovní zásobu určenou pro daný předmět. Forma *soft* CLIL představuje začlenění nejazykového předmětu do cizího jazyka. Například v předmětu anglický jazyk se vyučují reálie, historie či učivo o hudebních skladatelích dané země. Tematický obsah je podřízen jazykovému cíli.⁶⁵

V České republice se metoda CLIL využívá zejména ve školách s rozšířenou výukou jazyků a ve školách s preferencí projektového vyučování či propojení více předmětů v rámci průřezových témat.

⁶⁰ *Společný evropský referenční rámec: učení, vyučování, hodnocení* (dále SERR) je dokument Rady Evropy umožňující vzájemné porovnání znalostí osob v oblasti vzdělání a znalosti cizích jazyků v rámci Evropy. V oblasti cizích jazyků definuje šest kategorií podle úrovně znalosti cizího jazyka. Jsou to kategorie A1, A2, B1, B2, C1, C2.

⁶¹ ŠMÍDOVÁ, Tereza; PROCHÁZKOVÁ, Lenka a VOJTKOVÁ, Naděžda. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, s. 8. ISBN 978-80-87652-57-2.

⁶² Do Coyle, profesorka na Univerzitě v Edinburgu, je uznávanou autorkou mnoha odborných publikací o metodě CLIL.

⁶³ BENEŠOVÁ, Barbora. METODA CLIL: KRÁTKÝ POHLED DO HISTORIE, VYUŽITÍ METODY CLIL V EVROPĚ, PŘÍNOSY A ÚSKALÍ POUŽÍVÁNÍ METODY CLIL VE VÝUCE. [online]. [cit. 2024-05-20]. Dostupné z: https://clil.nidv.cz/dokument_1.html.

⁶⁴ TEJKALOVA, Lenka. *Výzkumy o přínosu CLIL*. [online]. Metodický portál. 2010. [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/9653/vyzkumy-o-prinosu-clil.html>.

⁶⁵ ŠMÍDOVÁ, Tereza. *Pojem CLIL*. [online]. Metodický portál. [cit. 2024-04-21]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/17407/pojem-clil.html>.

3.2 Historie metody CLIL

Zkratka CLIL byla poprvé použita v roce 1994 Davidem Marshem⁶⁶, vlastní metoda pak byla aplikována poprvé v roce 1996 na finské univerzitě v Jyväskylä a v rámci Evropského programu pro vzdělávání v Nizozemsku.⁶⁷ Termín CLIL byl určen k popsání výukových metod pro vyučování odborných předmětů v cizím jazyce.

V roce 1996, přijala Rada Evropy základní programový dokument týkající se výchovy a vzdělávání s názvem *Teaching and learning. Towards the learning society*, který za primární cíl považuje plurilingvismus^{68, 69}. Požadavky Evropské unie na aktivní znalosti cizích jazyků u občanů Evropy se logicky projeví i v České republice, proto lze sledovat v 90. letech 20. století v jazykovém vzdělávání žáků výrazné inovace. Tyto změny byly současně reakcí na masivní rozvoj a užívání ICT technologií jako prostředků komunikace.

Přestože jazykoví odborníci původně předpokládali důležitou úlohu CLILu ve vzdělávání především z hlediska rozvoje cizích jazyků, dnes lze konstatovat, že tato metoda přináší výhody a inovace i při vyučování odborných předmětů. „*Stává se specifickým typem výuky integrujícím postupy didaktiky cizího jazyka a didaktiky neязыkového vyučovacího předmětu. Jeho charakteristickým rysem je užití mnoha organizačních forem a metod práce, při nichž jsou využity různé výukové strategie.*“⁷⁰ Pedagogům se tedy nabízejí nové možnosti v oblasti didaktiky a metodiky, pro žáky je přínosem rozvoj komunikačních dovedností v cizím jazyce a určité zpestření vyučování.

3.3 Charakteristika CLIL vyučování

CLIL vyučování využívá aktivizační a komunikativní metody. Lze při něm volit rozmanité formy práce. Za formu CLIL se považuje již takové vyučování, kde minimálně 25 % probíhá v cizím jazyce.⁷¹ Kombinuje metody výuky odborného předmětu a cizího

⁶⁶ David Marsh (* 1956) je původem australský profesor, který se od 80. let 20. století věnuje mnohojazyčnosti a bilingvnímu vzdělávání. Byl koordinátorem evropského týmu, který se v roce 1994 podílel na spuštění Content and Language Integrated Learning, je autorem termínu CLIL.

⁶⁷ CLIL ANEB PŘIROZENÉ POUŽITÍ CIZÍHO JAZYKA PRO REÁLNOU KOMUNIKACI. [online]. [cit. 2024-05-20].

Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/vystupy/clil-aneb-prirozene-pouziti-ciziho-jazyka-pro-realnou.html>.

⁶⁸ Termín plurilingvismus označuje jazykové schopnosti a dovednosti ve více jazycích. V tomto případě jde o zvládnutí tří cizích jazyků Evropské unie: angličtiny, francouzštiny a němčiny.

⁶⁹ HOFMANNOVÁ, Marie a Jarmila NOVOTNÁ. *CLIL-nový směr ve výuce*. [online]. [cit. 2024-04-20].

Dostupné z: <http://people.fjfi.cvut.cz/novotant/jarmila.novotna/CiziJazyky-def.pdf>.

⁷⁰ ŠMÍDOVÁ, Tereza; PROCHÁZKOVÁ, Lenka a VOJTKOVÁ, Naděžda. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, s. 9. ISBN 978-80-87652-57-2.

⁷¹ HOFMANNOVÁ, Marie a Jarmila NOVOTNÁ. *CLIL-nový směr ve výuce*. [online]. [cit. 2024-04-20].

jazyka. Postupně se obsah a jazyk dostávají do rovnováhy, obě složky se integrují. Žáci po částech objevují, dávají do souvislostí, zpřesňují a začleňují nové informace. V CLILu je kladen důraz na obsah, ne na přesnost produkovaného jazyka.

Pro vyučování prostřednictvím metody CLIL je charakteristické vymezení duálních cílů. Obsahové a jazykové cíle by měly být stanoveny tak, aby se vzájemně doplňovaly, přičemž jazykové cíle vycházejí z obsahových cílů. Nejjazykový předmět je tedy primární a měl by určovat, jaká jazyková podpora je nezbytná. Podle Do Coylové existují 4 oblasti, takzvané *4C's*, na které by se měl učitel při plánování CLIL vyučování soustředit. Jde o Content – obsah, Communication – komunikaci, Cognition – poznávání a Culture – kulturu. Tyto oblasti určují, k čemu a jak bude cizí jazyk v průběhu vyučování používán.⁷² Učitel by měl zároveň rozvíjet učební strategie a dovednosti.

Při přípravě CLIL vyučování je nutné používat nové organizační a metodické postupy, které zahrnují mezipředmětové vztahy, projektové vyučování, práci ve skupinách či ve dvojicích. Je třeba vycházet ze zájmu žáků, z jejich znalostí a dovedností. Během vyučování by se mělo pracovat s autentickými odbornými texty z knih, časopisů a článků na internetu v příslušném cizím jazyce.

3.4 Metodika CLIL

Metodika⁷³ CLIL vychází z didaktiky cizího jazyka a z didaktiky odborného předmětu. Jedná se o didaktický přístup k efektivní integrované výuce cizího jazyka a odborného předmětu. Cíleně rozvíjí znalosti a dovednosti žáka v obou předmětech současně. Přispívá k přirozenému rozvoji jazykových dovedností. Zde jsou uvedeny jednotlivé modely učební jednotky:

- *„Do odborného předmětu učitel zařazuje didaktické hry, které obsahují slovní zásobu v cizím jazyce a souvisejí s probíraným tématem.*
- *Učitel využívá cizojazyčné materiály k doplnění a rozšíření odborných znalostí.*
- *Učitel využívá cizí jazyk pro zadání instrukcí.*
- *Učitel zadává žákům domácí úkol s cizojazyčným materiálem.*

Dostupné z: <http://people.fjfi.cvut.cz/novotant/jarmila.novotna/CiziJazyky-def.pdf>

⁷² ŠMÍDOVÁ, Tereza; PROCHÁZKOVÁ, Lenka a VOJTKOVÁ, Naděžda. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, s. 14–15. ISBN 978-80-87652-57-2.

⁷³ Metodika je nauka o metodě vyučování v určitém oboru.

- *Učitel cizího jazyka zařazuje do výuky reálie příslušných zemí, hodnotí i znalosti reálií.*
- *V zeměpisu jsou reálie vyučovány v cizím jazyce. Učitel zeměpisu spolupracuje s učitelem cizího jazyka.*
- *Žáci připravují společný projekt se zahraniční školou v rámci odborného předmětu.*
- *Učitel vyučuje samostatný integrovaný předmět-kombinaci odborného předmětu a cizího jazyka, výstupy se hodnotí z obou hledisek stejně.*
- *Učitel vyučuje část obsahu odborného předmětu v cizím jazyce, např. úvod nebo shrnutí. Jedná se o tematický CLIL.*
- *Škola uspořádá projektový den, během kterého učitelé různých předmětů pracují s prvky integrované výuky.*
- *Učitelé odborného předmětu a cizího jazyka připraví společně tematické plány tak, aby se prolínaly. Jedná se o modulární CLIL.*⁷⁴

Náročnost vzdělávání žáků při užití metody CLIL se doporučuje zvyšovat pouze v jednom vyučovacím předmětu. Pokud učitel začíná s novým učivem v odborném předmětu, má být role cizího jazyka podřadnější a s terminologií, kterou žáci ovládají. Naopak při souhrnném opakování či shrnutí učiva odborného předmětu je vhodné úlohu cizího jazyka posílit. Jazyková náročnost by však měla vždy odpovídat znalostem žáků, aby byli k učení motivováni, ne od něho odrazováni.

Pro zajištění efektivního vzdělávání žáků je klíčové, aby učitel zařazoval do vyučování aktivizační metody, různé formy práce, volil vhodné výukové strategie. Měl by být schopen využívat předchozích zkušeností žáků, na ně navazovat a propojovat je s novými poznatky. Při vyučování s aplikací metody CLIL je úkolem učitele také průběžná kontrola žáků, zda zadaným úlohám v cizím jazyce rozumí. V případě omylů a pochybení, by měl pracovat s chybou žáků vždy pozitivně. V každé fázi hodiny by měl zohledňovat odborný předmět i cizí jazyk. Současně by se měl dbát na vzájemnou podporu a spolupráci žáků, neboť proces učení by měl probíhat v přátelské atmosféře. Žáci by měli být vedeni k sebehodnocení.

⁷⁴ ŠMÍDOVÁ, Tereza; PROCHÁZKOVÁ, Lenka a VOJTKOVÁ, Naděžda. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, s. 21. ISBN 978-80-87652-57-2.

3.5 Strategie scaffolding

Scaffolding, z anglického překladu lešení, je strategie, která pomáhá žákům překonat jazykovou náročnost v zadaných úlohách. Toto „lešení“ je tvořeno z nápověd, slovníčku, předpřipravených vět, začátků vět či návodů pouze na nezbytnou dobu, dokud žáci nezískají dostatečné dovednosti a sebevědomí pro samostatnou práci. *„Cílem využití scaffoldingu není předložit žákovi hotové řešení ani ho jenom motivovat, ale umožnit a usnadnit žákovi vlastní cestu k vyřešení zadaného úkolu, zvládnutí probírané látky.“*⁷⁵

Pro zadání úkolů v cizím jazyce je vhodné volit jednodušší slova a kratší věty, eliminují se tím nadbytečné informace. Pokud žák přesto zadání nerozumí, učitel by se měl pokusit text přeformulovat, zvýraznit klíčová slova či žákovi pomoci s jazykovým překladem do češtiny. K pochopení pojmů a vztahů mohou výrazně přispět i mimika, gesta a pantomima. Další oporou jsou pro žáky mnemotechnické pomůcky⁷⁶, modelová řešení úloh a průběžná reflexe. V počátku vyučování prostřednictvím metody CLIL je možné, aby žáci částečně odpovídali v mateřském jazyce. V tomto případě učitel napíše na tabuli požadovanou strukturu odpovědi, začátky vět, konkrétní slovní spojení a žáci odpovědi v cizím jazyce doplňují či přiřazují k českému textu. Žáci v cizím jazyce zdatnější se snaží odpovědi rozvinout dle svých schopností.⁷⁷

Strategie scaffolding využívá různé motivační materiály, techniky a přístupy, které podporují a usnadňují proces učení. Mezi motivační prostředky patří například grafy, plakáty, obrázky, zvukové nahrávky či pracovní listy. V úvodu nových aktivit je účelné zařadit techniku kreativního myšlení, takzvaný brainstorming⁷⁸. Důležité však je přijmout všechny nápady žáků jako platné, neboť je třeba hledat možné cesty k různým řešením. Skupinové aktivity se volí tak, aby žáci museli mezi sebou sdílet informace a pracovala celá třída. Žáci si ve skupinách rozdělují role, čímž se podporuje jejich spolupráce, volba vhodné strategie, tolerance či aktivita. Motivační roli hraje také pochvala a celkový přístup učitele.

⁷⁵ ŠMÍDOVÁ, Tereza; PROCHÁZKOVÁ, Lenka a VOJTKOVÁ, Naděžda. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, s. 35. ISBN 978-80-87652-57-2.

⁷⁶ Mnemotechnické pomůcky jsou slovní nebo grafické konstrukce usnadňující lepší zapamatování pomocí představ či jiných informací.

⁷⁷ ŠMÍDOVÁ, Tereza; PROCHÁZKOVÁ, Lenka a VOJTKOVÁ, Naděžda. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, s. 36–38. ISBN 978-80-87652-57-2.

⁷⁸ Brainstorming je technika skupinové kreativity zaměřená na generování co nejvíce nápadů na dané téma.

Rozdíly a prolínání metodologie vyučování cizích jazyků a CLILu⁷⁹

	Jazyková výuka	Vyučování CLIL
Cíle učebního plánu	<ul style="list-style-type: none"> • jazykové zaměření 	<ul style="list-style-type: none"> • dvojí zaměření • (obsah + jazyk)
Délka učební jednotky, její náplň	<ul style="list-style-type: none"> • zpravidla kopíruje rozčlenění na kapitoly dle učebnice • rozvíjí 4 jazykové dovednosti (mluvení, psaní, čtení, poslech) 	<ul style="list-style-type: none"> • přesahuje délku jedné vyučovací hodiny, často volí formu modulů nebo projektů
Plánování hodiny	<ul style="list-style-type: none"> • cíle jsou postaveny na rozvoji jazyka a komunikace • přechod od učitelem vedených drilových aktivit po volné aktivity s vyšší mírou kreativity a samostatnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • na osvojení si obsahu a jazyka • analýza jazyka potřebného ke zprostředkování obsahu • poskytnutí jazykové opory
Stavba úlohy/úkolů	<ul style="list-style-type: none"> • důraz na rozvoj mluvení • produktivní dovednosti • komunikace v kontrolovaných aktivitách • komunikace v nekontrolovaných aktivitách 	<ul style="list-style-type: none"> • činnostní úkoly a úlohy • důraz na rozvoj učebních strategií • vizualizace • komunikace ve volnějším, učitelem nekontrolovaných aktivitách • poskytnutí jazykové opory (slovní zásoba, nácvik obvyklých struktur)
Výběr jazyka	<ul style="list-style-type: none"> • učitel mluví cizím jazykem po celou učební jednotku 	<ul style="list-style-type: none"> • učitel používá cizí i mateřský jazyk podle stupně vzdělávání a používané formy CLIL

⁷⁹ ŠMÍDOVÁ, Tereza. *Integrovaná výuka cizího jazyka a obsahu*. [online] Metodický portál. 2010. [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/O/9249/INTEGROVANA-VYUKA-CIZIHO-JAZYKA-A-OBSAHU---JAK-ZACIT.html>.

	<ul style="list-style-type: none"> • žáci používají cizí jazyk, v omezené míře mateřský jazyk 	<ul style="list-style-type: none"> • žáci mohou používat mateřský jazyk ve větší míře, zejména v úvodních stadiích CLIL
Hodnocení a testování	<ul style="list-style-type: none"> • jazykové dovednosti 	<ul style="list-style-type: none"> • oddělené hodnocení předmětových a jazykových znalostí a dovedností • alternativní (neformální) hodnotící techniky

Tabulka 1 – Rozdíly a prolínání metodologie vyučování cizích jazyků a CLILu

V tabulce jsou názorně shrnuty rozdíly ve vyučování cizího jazyka a odborného předmětu s využitím CLILu. Tato metoda klade na učitele vyšší nároky na plánování a přípravu vyučovací hodiny i samotný proces vzdělávání. Pozitivem je zvýšení komunikativních dovedností žáků v cizím jazyce.

V hudební výchově lze metodu CLIL efektivně uplatnit vzhledem k tomu, že žáci staršího školního věku rádi poslouchají populární písně v anglickém jazyce a obvykle mají dobrý přehled o současné hudební scéně. Metodu CLIL lze přenést i do oblasti vážné hudby a rozšířit tak slovní zásobu žáků o další odbornou terminologii.

4 CHARAKTERISTIKA ŽÁKŮ STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

4.1 Charakteristika období dospívání

Vývojové období jedince, který prochází druhým stupněm základní školy, není jednoznačně pojmenované. V odborné literatuře je tento úsek života označen jako starší školní věk, druhým nejčastějším způsobem je pubescence⁸⁰, třetí uváděnou možností je adolescence⁸¹. Dle *Pedagogického slovníku* lze toto období dále rozlišit na období prepubescence a vlastní pubescence. „*Pro pubescenta je typická snaha vymanit se ze závislosti na autoritách (konflikty s rodiči, učiteli), vyvzdorovat si větší samostatnost myšlenkovou i sociální.*“⁸²

Časové vymezení období pubescence je přibližné, neboť dívky dospívají dříve než chlapci. U chlapců začíná přibližně po jedenáctém roce, u dívek po desátém roce věku. Autorská dvojice Sedlák–Váňová uvádí ve své knize *Hudební psychologie pro učitele*⁸³, že v posledním desetiletí dochází k biologické akceleraci, která nástup pubescence urychluje. Nejnápadněji se mění tělo jedince, přičemž tělesný a duševní vývoj je na počátku období dospívání klidný. Brzy však nastává prudký nerovnoměrný vývojový vzestup. Anatomicko-fyziologické změny jsou vyvolány zvýšenou činností žláz s vnitřní sekrecí. Jejich činnost dráždí nervovou soustavu pubescentů⁸⁴ a ovlivňuje silně jejich citové ladění a chování. Pubescence je završena schopností pohlavní reprodukce. V našich současných podmínkách končí přibližně v 15 letech jedince.

⁸⁰ Slovo pubescence neboli puberta je odvozeno z latinského slova pubescere, což v překladu znamená dospívat, obrůstat vousy.

⁸¹ Slovo adolescence pochází z latinského slova adolescere, což v překladu znamená vyrůstat, mohutněti.

⁸² PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. [i.e. Vyd. 5.]. Praha: Portál, 2008. s. 194. ISBN 978-80-7367-416-8.

⁸³ SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. 2., přeprac. a rozšíř. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2013, s. 366. ISBN 978-80-246-2060-2.

⁸⁴ Pubescent je jedinec ve vývojovém stádiu dospívání.

4.2 Charakteristika tělesného a psychického vývoje žáků staršího školního věku

V období pubescence se stává pro dospívající jedince důležitou součástí zevnějšek. Tělesná atraktivita je však pubescenty vnímána subjektivně, proto někteří považují svou tělesnou proměnu za pozitivní projev dospívání, jiní se za svůj zevnějšek stydí. Přijetí svého těla a způsobu, jak na něj reagují druzí, je obvykle u dospívajících dlouhodobý a mnohdy bohužel i komplikovaný proces. Standard atraktivity u dospívajících nezahrnuje pouze tělesný zevnějšek, ale i úpravu a oblečení. Jedinci se často inspirují u svých vrstevníků a snaží se jim vyrovnat. Obecně platí, že atraktivní jedinci bývají snáze přijímáni vrstevnickou skupinou.

Podle Pavla Říčana⁸⁵ se s anatomicko-fyziologickými změnami lépe vyrovnávají chlapci než dívky. U chlapců dochází kromě vývoje pohlavních orgánů také k růstu těla do výšky, přibývání hmotnosti, a to i nabýváním svalové hmoty, k růstu ochlupení, ke kožním změnám a také ke zvětšení hrtanu a prodlužování hlasivek. Ve školním prostředí bývají méně vyspělí chlapci často znevýhodněni více vyspělými a sebejistými jedinci. Ti zaujímají v kolektivu vedoucí roli, neboť se cítí neomylně a nezranitelně. Projevem tělesného dospívání dívek je stejně jako u chlapců vývoj pohlavních orgánů, změny tělesných proporcí, růst ochlupení či změny na kůži. Současně dívkám začínají růst prsní tkáně a nastává prvotní začátek menstruačního cyklu.

S tělesnými změnami souvisí i psychické dospívání, které nemusí probíhat vždy ve stejném tempu. Marie Vágnerová⁸⁶ uvádí, že *„pokud je tělesné zrání rychlejší než psychické, duševně infantilní jedinec není vždycky schopen přijatelným způsobem je zvládnout.“*⁸⁷

Důležitým mezníkem v období pubescence je ukončení povinné školní docházky. Žáci si volí směr nové životní etapy, opouštějí stávající kolektiv, mnohdy i město. Rodina je pro tuto věkovou kategorii stále důležitým faktorem, ale jedinci se již učí rozhodovat sami za sebe. Osamostatnění vede k dalšímu jejich rozvoji, zároveň však snižuje pocit bezpečí a jistoty, kterou jim rodina poskytuje. *„S potřebou jistoty velmi úzce souvisí i potřeba citové*

⁸⁵ Pavel Říčan (* 1933) je český psycholog, pedagog a výzkumník. Specializuje se na oblast klinické a vývojové psychologie a na psychologii osobnosti.

⁸⁶ Marie Vágnerová (* 1946) je klinická psycholožka, genetička, vysokoškolská pedagožka a autorka řady odborných publikací.

⁸⁷ Tamtéž, s. 212.

akceptace, která má v období dospívání již trochu jiný charakter, než měla v prvních letech života. Obecně lze mluvit spíše o potřebě přijatelné pozice ve světě.“⁸⁸

Abraham Maslow⁸⁹ v *Pyramidě lidských potřeb* zmiňuje důležitost pocitu bezpečí, úcty, seberealizace a akceptace ve společnosti. V období mezi 11 a 15 lety dochází k proměně prožívání jedinců. Mění se vnímání a reakce na různé situace, s čímž souvisí kolísavost emočního ladění, větší labilita a tendence reagovat přecitlivěle. Pubescenti jsou často podráždění a přestávají rozumět svým reakcím na podněty a situace. Bývají uzavření a bojí se projevit vlastní názor a emoce. Snaží se uniknout do své fantazie.

Podle Jeana Piageta⁹⁰ už dokáží pubescenti uvažovat hypoteticky, bez závislosti na konkrétním vymezení problému. Postupně začíná tento hypotetický styl myšlení převažovat nad reálným, protože dospívajícím jedincům přijde jednodušší. Pubescenti se v tomto životním období často vyrovnávají se životními nebo vnitřními změnami. Hledají nový smysl vlastní identity a usilují o integraci jejich jednotlivých složek.

Rozvoj identity u pubescentů úzce souvisí s komplexní proměnou osobnosti. Jedincům v této věkové kategorii nestačí pouze názor dospělých a okolí, ale chtějí hlouběji pochopit svou osobnostní stránku. Chápání vlastní identity je propojeno s rozvojem poznávacích procesů jedinců.

Období dospívání chápal jako fázi hledání a rozvoje vlastní identity pubescentů německý psycholog také Erik Erikson⁹¹. Podle něho se v dětství jednotlivci nejčastěji spoléhají na názory jiných osob a jejich identita je závislá na konkrétní realitě. V mladším školním věku se soustředí spíše na okolní svět a vlastní existence jim připadá samozřejmá, kdežto pubescenti jsou zaměřeni převážně na sebe. Tím ale vzniká problém zvýšené sebekritičnosti, především při porovnávání s vrstevníky. Marie Vágnerová ve své publikaci *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří* uvedla: „Zvýšená sebekritičnost pubescentů, spojená s emoční labilitou a nejistotou, sebepoznání komplikuje.“⁹² Nemění se vnímání sebe sama, ale hodnocení vnímaného vlastního obrazu. Bohužel tím dochází v některých situacích u dospívajících i ke zkreslování skutečnosti.

⁸⁸ Tamtéž, s. 210.

⁸⁹ Abraham Maslow (1908–1970), byl americký psycholog, který je považován za jednoho ze zakladatelů humanistického proudu v psychologii.

⁹⁰ Jean Piaget (1896–1980), byl švýcarský filozof. Je velmi ceněn za svou teorii kognitivního vývoje. Proslavil se též studiem dětského myšlení.

⁹¹ Erik Erikson (1902–1994), byl německý psycholog, který je považován za příznivce neofreudismu.

⁹² VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000, s. 223. ISBN 80-7178-308-0.

Zajímavé je vnímání období pubescence z hlediska psychosexuálního vývoje. Sigmund Freud nazval období pubescence *genitálním stadiem*, v němž podle něho dochází k oživení sexuálních pudů, které během období latence pouze dřímaly. Freud je zastáncem názoru, že dospívající jedinec již plně chápe partnerský vztah, přestává být egocentrický a učí se činit lidi kolem sebe šťastnými. Obdobím dospívání se zabývala i dcera Sigmunda Freuda, Anna Freudová⁹³. Na rozdíl od svého otce, který kladl důraz ve vývoji jedince na jeho rané dětství, považovala za významnější období dospívání. Její teorie popisuje růst pudových tendencí u dětí staršího školního věku a následné narušení osobnostní rovnováhy mezi egem a id.⁹⁴ Podle Freudové se objevují dva obranné mechanismy, intelektualizace a asketismus, které pomáhají problémy dospívání vyrovnávat. Intelektualizace vede k intelektuální aktivitě, jejímž výsledkem je například zájem o filozofické otázky, umění a nekonečné debaty o rozličných tématech. Askeze pak představuje nadměrnou sebekontrolu a potlačení pudových tendencí.⁹⁵

Rozvoj myšlení, kognitivního poznání a další faktory nejsou jediné, jež se v tomto věku mění. Změny probíhají i ve volbě mimoškolních aktivit a činností, které dospívající jedinci preferují. Může se proměnit i vztah k jejich dosavadním zálibám nebo mohou nalézt smysl ve zcela odlišných zájmech.

4.3 Hudební vývoj žáků staršího školního věku

Pro hudební pedagogy bývá vzdělávání žáků staršího školního věku velmi náročné, neboť musí pružně reagovat na rozličné projevy jejich psychického i fyzického vývoje. Pro dospívající žáky jsou příznačné poměrně výrazné nedokonalosti v motorice při hudebně pohybových a instrumentálních činnostech, pěveckou výchovu komplikuje hlasová mutace. Vlivem rychlého růstu hrtanu a prodlužování hlasivek totiž dochází u pubescentů k přeměně chlapeckého hlasu v hlas mužský a méně zřetelně dívčího hlasu v hlas ženský. Mění se kvalita hlasu žáků, jejich rozsah, síla a barva. Mutační změny probíhají bouřlivěji u chlapců, kdy jejich hlasová poloha výrazně klesá, rozsah se snižuje přibližně o jednu oktávu. U pěvecky necvičených chlapců často dochází k hrubnutí a přeskokování hlasu, někdy dokonce až k chraptění. To je také jeden z hlavních důvodů, proč odmítají chlapci v období

⁹³ Anna Freudová (1895–1982), byla dcerou Sigmunda Freuda, je považována za zakladatelku egopsychologie a dětské psychoanalýzy.

⁹⁴ Id je součástí teorie osobnosti dle Sigmunda Freuda. Jedná se o vrozenou složku, která zahrnuje vášně, touhy a přání.

⁹⁵ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000, s. 209–210. ISBN 80-7178-308-0.

pubescence zpívat před kolektivem. U dívek není mutace tolik nápadná. Jejich hlasový rozsah se posouvá přibližně o tercii nahoru a o kvintu dolů.

Změny spojené s hudebním vývojem žáků staršího školního věku se projevují i v jejich hudebním vnímání a v hudebních zájmech. Vnímání hudby se u pubescentů prohlubuje, je aktivnější a obsahově bohatší. Velmi často upřednostňují výrazně hlasitou hudbu, která způsobuje zvláštní citové opojení, vedoucí při tanci až k hudebně pohybové extázi. „*Výzkumy i pedagogická praxe učitelů, vychovatelů a rodičů vedou k oprávněnému závěru, že hudba je svým charakterem předurčena k tomu, aby plnila nezastupitelnou funkci ve výchově dospívajících. Podílí se významně na duševním, citovém, rozumovém a mravním vývoji pubescentů.*“⁹⁶

V období pubescence se zvláště u dívek silně rozvíjejí hudební zájmy orientované na poslech hudby, zejména milostných písní. Vlastní interpretační činnost, jako je zpěv či hra na hudební nástroj, se rozvíjí méně. Dospívající žáci touží vyjadřovat své vlastní prožitky, což vede k jejich žádoucí umělecké tvořivosti hudební, literární i výtvarné. Mezi oblíbené hudební nástroje žáků staršího školního věku patří v současnosti kytara, keyboard, v posledních letech roste také zájem o sólový populární zpěv či moderní taneční pouliční styly jako je například Break Dance, Hip-Hop, House Dance či Vogue.

V období staršího školního věku žáků se nemění pouze jejich cítění, ale dochází také k zásadním změnám v myšlení. Schopnost přemýšlet intenzivněji, hlouběji a abstraktněji pozitivně ovlivňuje jejich hudební vnímání, Pubescenti vnímají hudební výšku tónů, poznávají funkční vztahy mezi hlavními a vedlejšími stupni v tónině, rozumějí funkci tónického kvintakordu. Rozvíjí se u nich smysl pro modulace a alterované tóny. Se vzrůstající analyticko-syntetickou činností sluchového orgánu, se prohlubuje jejich porozumění hudebním výrazovým prostředkům a vztahům mezi nimi. S těmito výrazovými prostředky operují a s fantazií je kombinují do nových hudebních útvarů. Žáci staršího školního věku si osvojují národní hudební jazyk, což jim umožňuje hlouběji vnímat díla českých skladatelů, jsou schopni popsat strukturální členění skladeb. K pochopení hudebního obsahu žákům napomáhají poznatky z hudební teorie, hudebních forem či dějin hudby, jež jsou obsaženy v učivu hudební výchovy. Velmi přínosné jsou také jejich osobní

⁹⁶ SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Vyd. 2., přeprac. a rozš., V nakl. Karolinum 1. Praha: Karolinum, 2013. s. 368. ISBN 978-80-246-2060-2.

hudební zkušenosti vycházející z komplexu hudebních činností, během kterých teoretické učivo procvičují prakticky.^{97, 98}

V období dospívání současně dochází u žáků i k posílení paměťových schopností a dovedností. Během vyučování hudební výchovy si postupně osvojují melodické úryvky a vzrůstá v nich zájem opakovaně zpívat již naučené písně.

⁹⁷ SEDLÁK, František. *Didaktika hudební výchovy na druhém stupni základní školy 2: učebnice pro posluchače pedagogických fakult*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979, s. 45–53.

⁹⁸ SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. 2. přeprac. a rozšiř. vyd. Praha: Karolinum, 2016, s. 366–368. ISBN 978-80-246-2060-2.

5 MODELOVÉ PŘÍKLADY DIDAKTICKÝCH HER A AKTIVIT

5.1 Aktivita č. 1 - *Domino s Antonínem Dvořákem*

Charakteristika: Hra obsahuje 14 obdélníkových karet, na kterých jsou uvedena klíčová slova týkající se života a díla významného českého skladatele Antonína Dvořáka. V dalším políčku pod klíčovými slovy se nachází písmena z tajenky. V tajence je ukrytá nápověda v angličtině k odpovědi na zadanou anglickou otázku. Správně složená anglická věta je zároveň kontrolou správného seřazení karet.

Cíl: Cílem hry je ověřování a opakování poznatků o významném českém skladateli Antonínu Dvořákovi a propojení s anglickým jazykem. Díky manipulaci s kartičkami, na kterých jsou uvedena klíčová slova, se poznatky lépe ukládají do paměti. Práce ve dvojici podporuje a rozvíjí kooperaci mezi spolužáky. Zadaná otázka v angličtině a její anglická odpověď v tajence přispívá k upevnění cizojazyčného vnímání.

Průběh: Domino mohou hrát žáci individuálně nebo ve dvojicích. Rozdají se dominové sady. Úkolem pro žáky je přiřazování kartiček navazujících za sebou od startu k cíli a zapsání tajenky v podobě anglické věty, která vznikne správným seřazením jednotlivých karet. Žák odpoví na zadanou otázku, spočítá, v kolika letech Dvořák zemřel. Otázku i odpověď zapíše do sešitu. Domino lze hrát jako soutěž, v které vyhrává nejrychlejší žák nebo dvojice se správným řešením. Učitel může motivovat žáky soutěží. První tři jednotlivci nebo dvojice se správně vyluštěnou tajenkou a odpovědí získají smajlíka, bonbon nebo malou jedničku.

Využití: Domino lze využít při prvním setkání s učivem o Antonínu Dvořákovi. Žáci se pokusí vytipovat řazení kartiček, případně si můžou najít potřebné informace na internetu. Velmi vhodné je využití domina po probrání veškeré látky o Antonínu Dvořákovi jako shrnutí poznatků zábavnou formou.

Dominové kartičky lze využít jako inspiraci pro výrobu domina s jiným hudebním představitelem. Žáci můžou sami na základě předloženého textu vybírat podstatné informace a vytvářet vlastní domino.

Komentář: Učitel napíše na tabuli tuto otázku v angličtině:

How old was Antonín Dvořák when he died?

Učitel může napsat na tabuli vzorovou větu pro odpověď.

Antonín Dvořák died when he was years old.

Žáci spočítají věk a zapíšou odpověď do sešitu.

Tajenka: HE WAS BORN IN 1841 AND DIED IN 1904.

Řešení: 63 let

Rozšíření aktivity: Učitel může vytisknout pro každou dvojici další sadu kartiček s anglickými pojmy. Žáci přiloží anglické pojmy na české názvy nebo pod ně. Rozšíří si tak slovní zásobu o další slovíčka.

place of birth	dances for orchestra and four-handed piano	fairy tale opera	director at the conservatory
hobby	locomotives, shifs, pigeon breeding	long-time friend	eminent pupils
inspiration of America	songs for two voices accompanied by piano	cantata for solos, chorus and orchestra	mass for the dead

START	rodiště	Nelahozeves	Slovanské tance
H	E	W	A
tance pro orchestr i čtyřruční klavír	Čert a Káča	opera	New York
S	B	O	R
ředitel na konzervatoři	záliby	lokomotivy, lodě, chov holubů	symfonie Z Nového světa
N	I	N	1
inspirace Amerikou	Josef Suk, Vítězslav Novák	významní žáci	Johannes Brahms
8	4	1	A
dlouholetý přítel	symfonické básně	Vodník, Polednice, Zlatý kolovrat	Moravské dvojzpěvy
N	D	D	I
písně pro dva hlasy s klavírem	Svatební košile	kantáta pro sóla, sbor a orchestr	Requiem
E	D	I	N
smuteční mše	Rusalka	pohádková opera	CÍL
1	9	O	4.

5.2 Aktivita č. 2 - *Kvarteto s hudebními skladateli*

Charakteristika: Hra obsahuje 32 obdélníkových karet, osm kvartet, na kterých je představeno osm významných světových hudebních skladatelů. Každá série obsahuje fotografii skladatele, informace o dětství, vzdělání, inspiraci a nejdůležitější hudební díla. Nadpisy jsou psány v anglickém jazyce.

Cíl: Cílem hry je identifikace významných světových skladatelů podle základních informací z jednotlivých karet a získávání kvartet. Cílem druhé aktivity je konverzace v anglickém jazyce na téma osobního a profesního života. Činnost ve skupinkách pomůže přispět k upevnění vztahů mezi spolužáky.

Průběh:

Úkol č. 1:

Kvarteto mohou hrát žáci ve trojicích nebo čtveřicích. Každá skupinka dostane jednu sadu hracích karet. Začínající žák vyzve jednoho ze spoluhráčů, aby mu předal určitou kartu podle čísla a písmene. Podmínkou je, že sám musí mít aspoň jednu kartu z kvarteta, ke kterému přísluší požadovaná karta. Pokud vyzvaný hráč danou kartu vlastní, musí přečíst její obsah. Tazatel musí správně určit, zda se jedná o informace z části Childhood, Inspiration, Education či Composition a Works of music. Poté si může převzít kartu. Pokud vyzvaný hráč kartu nevládní, přichází on na řadu a ptá se na kvarteta ostatních. Jakmile žák shromáždí celé kvarteto, musí ještě uhádnout, o jakého hudebního skladatele jde. Pokud nezná odpověď, jeho karty z kvarteta se postupným nahodilým losováním rozdělí mezi všechny hráče a hra pokračuje.

Úkol č. 2:

Učitel napíše základní otázky a části odpovědí v angličtině na tabuli. Žáci kladou spolužákovi s kvartetem otázky v angličtině. Dotazovaný žák odpovídá pomocí informací na kartách anglicky.

Využití: Kvarteto lze využít při souhrnném opakování informací o významných světových skladatelích. Současně může sloužit jako předloha pro zápis do sešitů či prezentaci jednotlivých hudebních skladatelů. Prezentaci lze doplnit o poslech vybraných skladeb. Určitou obměnou české verze kvarteta může být kvarteto, při němž budou pokládány otázky spoluhráčům v anglickém jazyce. Žáci se pokusí formulovat otázku pro spolužáka, ten najde odpověď na příslušné kartičce.

Komentář:

Otázky a odpovědi k úkolu č. 2:

Where was your composer born? Kde se narodil tvůj skladatel?

My composer was born in (Vienna) ...

When was your composer born? Kdy se narodil tvůj skladatel?

He was born in ...

What works of music did he compose? Jaká hudební díla složil?

He composed ...

What was his nationality? Jaké byl národnosti?

He was (Czech, German, Austrian, Russian).

Is it (Bedřich Smetana)?

Yes, it is. No, he isn't.

1A (1B, 1C, 1D)

Childhood:

- narozen v Nelahozevsi v roce 1841
- otec řezník, hostinský, hudebník
- v šesti letech začal hrát na housle

1B (1A, 1C, 1D)

Education:

- od 12 let studia u Antonína Liehmannna ve Zlonicích
- od 16 let studia na varhanické škole v Praze
- hra na violu v Prozatímním divadle
- při studiích vyučování hry na klavír
- později ředitel konzervatoří (Pha, NY)

1C (1A, 1B, 1D)

Inspiration:

- lidová hudba
- příroda
- literatura
- křesťanská víra
- smrt vlastních dětí
- pobyt v USA, černošské rytmy
- technický pokrok, dopravní prostředky

1D (1A, 1B, 1C)

Composition:

- autor instrumentální hudby (předehry, symfonie, smyčcové kvartety, koncerty, tance atd.)
- autor vokálně instrumentální hudby (opery, kantáty, mše, písně atd.)

Works of music:

Slovanské tance, Novosvětská symfonie, Americký kvartet, Rusalka, Stabat Mater

2A (2B, 2C, 2D)

Childhood:

- narozen v Bonnu (Německo) v roce 1770
- komplikované dětství – otec, hudebník, byl alkoholik
- označován za zázračné dítě

2B (2A, 2C, 2D)

Education:

- prvním učitelem byl jeho otec
- od pěti let měl velmi tvrdý režim
- jeho pozdější učitel malého Ludwiga budil i v noci, aby šel cvičit na klavír

2C (2A, 2B, 2D)

Inspiration:

- literatura, hnutí Sturm und Drang
- láska
- Velká francouzská revoluce
- hluchota
- lidová hudba

2D (2A, 2B, 2C)

Composition:

- převážně instrumentální tvorba
- výrazné zastoupení má klavírní tvorba
- skladby často dramatické, využívají kontrasty, pomalé lyrické věty

Works of music:

9 symfonií (*Osudová*, *S ódou na radost*), klavírní sonáta cis moll *Měsíční svit*, bagatela *Pro Elišku*, opera *Fidelio*

3A (3B, 3C, 3D)

Childhood:

- narozen ve Votkinsku (Rusko) v roce 1840
- byl si velmi blízký se svou matkou
- měl 6 sourozenců
- od dětství obdivoval W. A. Mozarta

3B (3A, 3C, 3D)

Education:

- první lekce hry na klavír získal u své matky
- studia na právnické škole v Petrohradě, zároveň hodiny hry na klavír
- po studiu nastoupil na ministerstvo spravedlnosti, odchod z úřadu
- studia na konzervatoři v Petrohradě

3C (3A, 3B, 3D)

Inspiration:

- literatura, přátelství s básníky
- ruské lidové písně
- hudba skladatelů Mocné hrstky francouzského a italského romantismu
- historie

3D (3A, 3B, 3C)

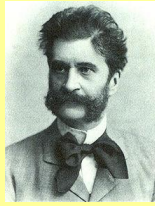
Composition:

- autor instrumentální hudby (symfonie, předehry, smyčcové kvartety, koncerty, hudba k baletům atd.)
- autor vokálně instrumentální hudby (opery, písně atd.)

Works of music:

symfonie (*Patetická*), balety (*Louskáček*, *Labutí jezero*), opery (*Evžen Oněgin*)

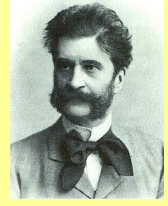
4A (4B, 4C, 4D)

Childhood:

- narodil se ve Vídni (Rakousko) v roce 1825
- měl dva bratry, také hudebníky
- matka ho podporovala v hudbě
- jeho otec vlastnil orchestr
- otec chtěl, aby se věnoval občanskému povolání

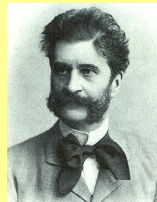
4B (4A, 4C, 4D)

Education:

- studium polytechniky a Skotského gymnázia, z obou škol byl vyloučen
- na housle se učil hrát potají
- studoval harmonii a základy kompozice
- založil si vlastní orchestr (konkurence otci)

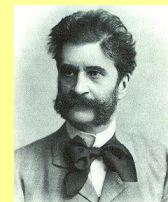
4C (4A, 4B, 4D)

Inspiration:

- rodinné vztahy (otec Johann Strauss a manželka, operní pěvkyně Jetty Treffzová)
- tvorba Jacques Offenbacha
- revoluční rok 1848
- cesty do zahraničí

4D (4A, 4B, 4C)

Composition:

- autor instrumentální hudby (pochody, valčíky, polky atd.)
- autor vokálně instrumentální hudby (operety, opera)

Works of music:

valčíky (*Na krásném modrém Dunaji*),
operety (*Cikánský baron, Netopýr*)

5A (5B, 5C, 5D)

Childhood:

- narodil se v Eisenachu (Německo) v roce 1685
- jeho předkové byli hudebníci po dvě století
- v necelých 10 letech mu zemřeli oba rodiče

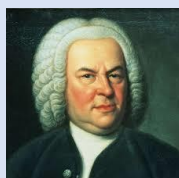
5B (5A, 5C, 5D)

Education:

- základy hudební teorie a hry na housle získal u svého otce
- základy varhanní hry získal u svého strýce a bratra
- humanisticko-teologické středoškolské vzdělání v Lüneburgu
- další hudební vzdělávání u německých varhaníků

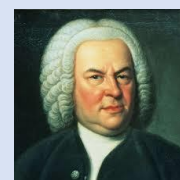
5C (5A, 5B, 5D)

Inspiration:

- umění varhanní hry a skladatelská tvorba Dietricha Buxtehudeho
- protestantský chorál
- křesťanská víra
- tvorba Antoina Vivaldiho

5D (5A, 5B, 5C)

Composition:

- autor instrumentální hudby (suite, koncerty, sonáty, fugy, preludia atd.)
- autor vokálně instrumentální hudby (oratoria, kantáty, mše, pašije atd.)

Works of music:

suite (části *Air*, *Badinerie*), *Braniborské koncerty*, *Toccatata a fuga d moll*, *Dobře temperovaný klavír*, *Matoušovy pašije*

6A (6B, 6C, 6D)

Childhood:

- narodil se v Salzburgu (Rakousko) v roce 1756
- od dětství velmi talentovaný
- otec Leopold uznávaný hudebník
- od mala koncertoval se svou sestrou přezdívanou Nannerl
- v 6 letech skočil na klín Marii Terezii

6B (6A, 6C, 6D)

Education:

- pro svůj unikátní talent nenavštěvoval žádnou školu
- vzdělával ho jeho otec
- s otcem a sestrou cestoval po hudebních turné (např. Německo, Nizozemí, Paříž, Anglie)
- byl velmi nadaný na cizí jazyky

6C (6A, 6B, 6D)

Inspiration:

- tvorba Johanna Christiana Bacha
- tvorba Josepha Haydna
- rodina – otec Leopold Mozart, tchýně
- křesťanská víra
- zednářství
- cesty do zahraničí
- Praha a její obyvatelé

6D (6A, 6B, 6C)

Composition:

- autor instrumentální hudby (symfonie, smyčcovékvartety, koncerty, sonáty atd.)
- autor vokálně instrumentální hudby (opery, mše atd.)

Works of music:

symfonie (*Jupiter*), serenáda *Malá noční hudba*, sonáty (*S tureckým pochodem*)
opery (*Don Giovanni*, *Kouzelná flétna*)

7A (7B, 7C, 7D)

Childhood:

- narodil se v Litomyšli v roce 1824
- ve 4 letech se naučil hrát na housle
- v 8 letech zkomponoval svou první skladbu
- v 11 letech zraněn při výbuchu lahve naplněné střelným prachem
- otec sládek

7B (7A, 7C, 7D)

Education:

- studoval u Josefa Proksche
- velké potíže při středoškolských studiích
- přivydělával si učením hudby u hraběte Thuna
- později působil jako koncertní klavírista a hudební pedagog, kapelník orchestru Prozatimního divadla

7C (7A, 7B, 7D)

Inspiration:

- příroda
- český folklór
- literatura
- historie
- pobyt ve švédském Göteborgu
- smrt vlastních dětí
- hluchota
- tvorba F. Liszta a W. A. Mozarta

7D (7A, 7B, 7C)

Composition:

- autor instrumentální hudby (symfonické básně, předehry, smyčcové kvartety, tance atd.)
- autor vokálně instrumentální hudby (opery, sbory, písně atd.)

Works of music:

Má vlast (Vltava), Z mého života, České tance, opery (Prodaná nevěsta, Libuše)

8A (8B, 8C, 8D)

Childhood:

- narodil se v Benátkách (Itálie) v roce 1678
- jeho otec byl vynikající hudebník
- ihned po porodu v bezprostředním ohrožení života
- měl rezavé vlasy

8B (8A, 8C, 8D)

Education:

- základy houslové hry získal u svého otce
- základy kompozice získal u výborného skladatele Giovanni Legrenziho
- studoval teologii, získal nižší kněžské svěcení (přezdívka „Ryšavý páter“)
- později pedagog v Ospedale della Pieta

8C (8A, 8B, 8D)

Inspiration:

- příroda
- láska
- křesťanská víra
- pedagogická činnost
- tvorba Arcangela Corelliho a dalších italských skladatelů

8D (8A, 8B, 8C)

Composition:

- autor instrumentální hudby (koncerty, sonáty, concerta grossa atd.)
- autor vokálně instrumentální hudby (opery, oratoria, mše, kantáty atd.)
- některé opery měly premiéru v Praze

Works of music:

Čtvero ročních dob, Stabat Mater

5.3 Aktivita č. 3 - *Křížovka s hudebními pojmy*

Charakteristika: Křížovka obsahuje 13 hudebních výrazů, které mají žáci přeložit do anglického jazyka. Po doplnění všech slov vyjde v tajence odpověď na zadanou otázku v anglickém jazyce. Žáci si procvičí hudební terminologii v psané verzi anglického jazyka.

Cíl: Cílem hry je ověřování a rozšiřování znalostí hudební terminologie v anglickém jazyce.

Průběh: Každý žák obdrží pracovní list s křížovkou. Po vyplnění všech výrazů v hracím plánu přepíše tajenku do předtištěných políček. Křížovku lze pojmut jako soutěž, v níž vyhrává nejrychlejší žák se správným řešením. Může být také zadán časový limit a pak vítězí všichni, kteří stihnou vyplnit křížovku ve stanoveném čase.

Využití: Křížovku lze využít jako vhodnou aktivitu pro zopakování hudební terminologie v angličtině, při které si žák ověří své znalosti. Do vyučování ji lze zařadit i při prvním setkání s anglickou hudební terminologií. Žáci se nejprve pokusí doplnit slovíčka, která již znají, zbylá slovíčka vyhledají ve slovníku nebo na internetu.

Doplň tabulku a napiš odpověď dolů.

Complete the crossword and write the answer below.

								koleda
								hudební skupina
								milostná píseň
								klavírista
								harfa
								refrén
								housle
								text písně
								buben
								hlasitost
								sloka
								hlas
								koncert

Question: What do you need for playing a musical instrument?

Answer:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Řešení:

		C	A	R	O	L		koleda
	B	A	N	D				hudební skupina
L	O	V	E	S	O	N	G	milostná píseň
	P	I	A	N	I	S	T	klavírista
	H	A	R	F				harfa
	R	E	F	R	A	I	N	refrén
	V	I	O	L	I	N		housele
	L	Y	R	I	C	S		text písně
D	R	U	M					buben
V	O	L	U	M	E			hlasitost
V	E	R	S	E				sloka
	V	O	I	C	E			hlas
C	O	N	C	E	R	T		koncert

Question: What do you need for playing a musical instrument?

Answer:

A N E A R F O R M U S I C

5.4 Aktivita č. 4 - *Loto s hudebními nástroji, zvukové loto*

Charakteristika: Každá sada lota obsahuje tři velké karty s obrázky hudebních nástrojů, zelené kartičky s anglickými názvy hudebních nástrojů a fialové kartičky s označením druhu hudebních nástrojů.

Cíl: Cílem hry je osvojování, opakování a ověřování znalosti anglické terminologie z organologie a zařazení hudebních nástrojů do příslušných nástrojových skupin. Díky manipulaci s kartičkami, na kterých jsou uvedeny jednotlivé pojmy, se poznatky lépe ukládají do paměti. Práce ve skupině podporuje a rozvíjí kooperaci mezi spolužáky, hra přináší napětí.

Průběh: Loto se hraje ve skupině tří žáků. Každá skupina tří žáků dostane sadu karet s obrázky a slovíčky. Každý žák ve skupině si vezme jednu velkou hrací kartu s obrázky. Zelené kartičky s názvy hudebních nástrojů se obrátí prázdnou stranou navrch. Žáci se střídají v obracení zelených kartiček a pokud žák otočí kartičku s názvem nástroje, který má na své hrací kartě, přiloží ji do prázdného políčka pod obrázek. V případě, že nástroj na své hrací kartě nemá, vrátí kartičku zpět a pokračuje další hráč. Kdo má svou hrací kartu zaplněnou jako první, vyhrává. Pro zdatnější žáky je určena i druhá sada fialových kartiček s názvy nástrojových skupin. Hra pokračuje stejným stylem.

Využití: Loto lze aplikovat při prvním setkání s učivem hudebních nástrojů v angličtině. Žáci se nejprve pokusí doplnit slovíčka, která již k danému tématu znají, zbylá slovíčka vyhledají ve slovníku nebo na internetu. Slabším žákům může učitel předložit vzorové karty s řešením jako pomůcku ke hře. Loto lze použít i pro jednotlivce, který přiřazuje anglické názvy hudebních nástrojů k příslušným obrázkům, čímž si procvičuje slovní zásobu.

Následně uvedené hrací karty a kartičky lota mohou sloužit jako inspirace pro výrobu téže hry, ovšem s jinou hudební tematikou nebo lota bez obrázků, pouze s dvojjazyčnými pojmy.

Zvukové loto: Obměnou hry lota může být verze s poslechem audio ukázek hudebních nástrojů. Skupinka tří žáků si rozdělí hrací karty A–C a anglické názvy nástrojů otočí nápisy nahoru. Učitel použije zvukové ukázky jednotlivých nástrojů. Žáci přiřazují kartičky s jejich anglickými názvy pod obrázky těch hudebních nástrojů, které zazněly. Vyhrává ten, kdo zaplní kartičku jako první.

Loto – karta A

Loto – karta B

		
		
		

Loto – karta C

a recorder	a saxophone	a Grand piano
free reed woodwinds	reed woodwinds	keyboard
a violin	an organ	a clarinet
stringed	keyboard	reed woodwinds
a cello	a trumpet	a trombone
stringed	brass	brass
a bassoon	a French horn	a timpani
woodwinds	brass	percussion
a double bass	an oboe	drums
stringed	double reed woodwinds	percussion
a flute	a cymbal	a piano
woodwinds	percussion	keyboard
a harp	an accordion	a harpsichord
stringed	brass with keyboard	keyboard
a zither	a bagpipes	a guitar
stringed	brass	stringed
a triangle	a xylophone	a tambourine
percussion	percussion	percussion

Řešení – karta A

		
a recorder	a saxophone	a Grand piano
free reed woodwinds	reed woodwinds	keyboard
		
a violin	an organ	a clarinet
stringed	keyboard	reed woodwinds
		
a cello	a trumpet	a trombone
stringed	brass	brass

Řešení – karta B

		
a bassoon	a French horn	a timpani
woodwinds	brass	percussion
		
a double bass	an oboe	drums
stringed	double reed woodwinds	percussion
		
a flute	a cymbal	a piano
woodwinds	percussion	keyboard

Řešení – karta C

		
a harp	an accordion	a harpsichord
stringed	brass with keyboard	keyboard
		
a zither	a bagpipes	a guitar
stringed	brass	stringed
		
a triangle	a xylophone	a tambourine
percussion	percussion	percussion

5.5 Aktivita č. 5 - *Pruhovaná písnička s tajenkou - The Beatles - Yesterday*

Charakteristika: Hra obsahuje dvě sady kartiček. V jedné sadě jsou modré a růžové proužky s anglickými verši, ve druhé sadě jsou růžové a modré proužky s českými verši. Po stranách proužků se nacházejí písmenka. Při správném složení anglického a českého textu písně vznikne anglická a česká tajenka. Dále sada obsahuje kartičku s deseti anglickými a českými slovíčky pro nápovědu.

Cíl: Cílem hry je správné složení textu písně *Yesterday* v angličtině na základě poslechu a pomocí veršů na jednotlivých proužcích. Žáci se učí vnímat anglický text písně, který následně pomocí druhé sady kartiček přeloží do češtiny. Jako pomůcka jim slouží karta se slovíčky. Zadaná otázka v angličtině a její anglická odpověď v tajence přispívá k upevnění cizojazyčného vnímání. Žáci se dozví nové informace o skupině Beatles. Jsou motivováni ke zpěvu. Práce ve dvojici podporuje a rozvíjí kooperaci mezi spolužáky.

Průběh: Pruhovaná písnička je určena primárně pro dvojice. Každá dvojice dostane jednu sadu proužků s anglickými verši, druhou sadu proužků s českými verši a kartičku se slovíčky. Každý žák si zvolí jednu barvu proužků, s kterou bude pracovat. Začíná se s anglickými verši. Žáci si rozloží své proužky na lavici. Učitel pouští dvakrát nahrávku písně a po slokách ji zastavuje, aby žáci měli čas na vyhledání příslušného verše. Na základě poslechu písně žáci postupně skládají text. Každý žák se zaměří na text na svých proužcích. Žáci střídavě přikládají jednotlivé proužky s anglickým textem, až jim vznikne pruhovaná písnička. Poté přiřazují české verše k anglickým. Učitel mezitím napíše na tabuli anglickou a českou otázku. Po stranách proužků vznikne tajenka, která je zároveň odpovědí na zadané otázky. Správné znění tajenky je pro učitele rychlou kontrolou správně seřazeného textu. Učitel může motivovat žáky soutěží. První 3 dvojice se správně vyluštěnou tajenkou a odpovědí získají smajlíka, bonbon nebo malou jedničku. Nakonec si všichni anglickou píseň zazpívají.

Využití: Pruhovanou písničku *Yesterday* lze využít při probírání učiva o skupině *The Beatles* nebo o rockových kapelách. Žáci si zároveň procvičí angličtinu a naučí se nová anglická slovíčka či spojení. Aktivitu můžeme využít jen v anglické verzi, případně si celou písničku složí pouze jednotlivec. Tento druh aktivity může učitel využít i na jiné písně. Učitel může před vytisknutím aktivity obměňovat znění tajenky tak, aby každá dvojice našla ve své tajence jiné informace, které by si s ostatními spolužáky sdílela.

Komentář:

1. Učitel pustí dvakrát nahrávku. Po slokách nahrávku zastavuje.

<https://www.youtube.com/watch?v=jo505ZyaCbA>

2. Učitel napíše na tabuli jednu otázku v anglickém jazyce a druhou v českém jazyce.

Where did the members of The Beatles live?

Co získala skupina The Beatles v roce 1968?

Řešení:

Where did the members of The Beatles live?

THEY LIVED IN LIVERPOOL.

Co získala skupina The Beatles v roce 1968?

CENU GRAMMY ZA ALBUM ROKU

Yesterday, all my troubles seemed so far away,	T
Now it looks as though they're here to stay.	H
Oh I believe in yesterday. (1)	E
Suddenly, I'm not half the man I used to be,	Y
There's a shadow hanging over me.	L
Oh yesterday came suddenly.	I
Why she had to go,	V
I don't know, she wouldn't say.	E
I said something wrong,	D
Now I long for yesterday.	I
Yesterday, love was such an easy game to play,	N
Now I need a place to hide away.	L
Oh I believe in yesterday. (2)	I
Why she had to go,	V
I don't know, she wouldn't say.	E
I said something wrong,	R

Now I long for yesterday.	P
Yesterday, love was such an easy game to play,	O
Now I need a place to hide away.	O
Oh I believe in yesterday. (3)	L
Mmm...	.
Včera, všechny mé starosti zdály se tak daleko,	C
ted' to vypadá, že tu zůstanou.	E
Oh, věřím ve včerejšek.	N
Najednou, nejsem ani z půlky muž, co jsem býval,	U
je tu stín visící nade mnou.	G
Oh včerejšek přišel náhle.	R
Proč musela odejít,	A
nevím, nechtěla říci.	M
Řekl jsem něco špatně,	M
ted' toužím po včerejšku.	Y

Včera, láska byla tak snadnou hrou,	Z
ted' potřebuji místo, kam se schovat.	A
Oh, věřím ve včerejšek.	A
Proč musela odejít,	L
nevím, nechtěla říci.	B
Řekl jsem něco špatně,	U
ted' toužím po včerejšku.	M
Včera, láska byla tak snadnou hrou,	R
ted' potřebuji místo, kde se skrýt.	O
Oh, věřím ve včerejšek.	K
Mmm...	U

5.6 Aktivita č. 6 - *Píseň – výběr ze dvou možností - Queen - We Are the Champions*

Charakteristika: Aktivita obsahuje pracovní list s úkoly k písni *We Are the Champions* od britské skupiny *Queen*. První úkol nabízí vždy dvě anglická slovíčka pro výběr jednoho správného slova na základě poslechu textu anglické písně. Slouží k procvičení poslechu v anglickém jazyce. Motivuje žáky k učení angličtiny a ke zpěvu. Druhý úkol je založený na vyhledávání informací o skupině *Queen* a na procvičení hudebních anglických slovíček.

Cíl: Cílem aktivity je ověření poslechu a porozumění anglických slov, vyhledávání informací, kooperativa se spolužáky, motivace ke zpěvu.

Průběh:

Úkol č. 1

Učitel rozdá všem žákům pracovní listy. Pustí nahrávku písně 2x, žáci kroužkují nebo podtrhávají správné slovo. Poté si společně zkontrolují.

Učitel vybere zdatnější žáky ve zpěvu a rozdělí jim jednotlivé sloky, popřípadě verše, které budou zpívat. Ostatní žáci budou zpívat refrén – Chorus. Učitel pustí nahrávku z Youtube na interaktivní tabuli i se slovy a žáci postupně nacvičují píseň.

Úkol č. 2

Žáci vyhledají informace na internetu a doplní tabulku. Společně si zkontrolují. Tři nejrychlejší žáci mohou být odměněni smajlíkem, malou jedničkou nebo sladkostí.

Využití: Aktivita s úkoly k písni *We Are the Champions* slouží k doplnění informací k probíranému tématu o britské skupině *Queen*. Podobným způsobem může učitel zpracovat další písně.

Pracovní list

We Are the Champions - Queen – britská skupina

Úkol č. 1:

1. Poslouchej. Listen.
2. Podtrhni správné slovo ze dvou možností. Underline the correct word from the two options.

I've paid my ¹**dues / taxes**

Time after time,

I've ²**done / had** my sentence,

But committed no crime.

And ³**big / bad** mistakes

I've made a ⁴**few / lot**

I've had my share of sand

kicked in my face,

But I've ⁵**come / gone** through.

And we can go on and on and on ...

Chorus

We are the champions, my ⁶**mate / friend**

And we'll keep on ⁷**fighting / flying** till
the end.

We are the champions.

We are the champions.

No ⁸**space / time** for losers

'Cause we are the champion

of the ⁹**world / words**.

I've taken my ¹⁰**bows / time**

And my curtain calls,

You've ¹¹**spoken / brought** me

fame and fortune and

everything that goes with it,

I thank you all.

But it's been no bed of ¹²**flowers / roses**

No pleasure cruise.

I consider it a ¹³**challenge / lunch**

before the whole human ¹⁴**race / face**

That I'd never lose.

And we can go on and on and on ...

Chorus

We are the champions...

Úkol č. 2:

Vyhledej na internetu členy skupiny Queen a jejich jména zapiš do tabulky.

Zjisti, na co jednotliví hráči skupiny hráli.

Ke každému členu doplň dvě příslušná anglická slovíčka z nabídky.

Name	Music instrument	Other

Slovíčka: **singing, singing, singing, piano, keyboard, guitar, bass guitar, drums**

5.7 Aktivita č. 7 - *Píseň – výběr z více možností - Demi Lovato - Let It Go*

Charakteristika: Aktivita obsahuje pracovní list s úkoly k písni *Let It Go* ze známé animované pohádky *Ledové království*. První úkol obsahuje neúplný text písně v angličtině a nabídku slov k doplnění. Slouží k procvičení angličtiny a poslechu. Motivuje žáky ke zpěvu. Druhý úkol je založený na vyhledávání informací.

Cíl: Cílem aktivity je ověření poslechu a porozumění anglických slov, vyhledávání informací, kooperativa se spolužáky, volba strategie, motivace ke zpěvu.

Průběh:

Úkol č. 1

Učitel rozdává všem žákům pracovní listy. Dvakrát pustí nahrávku, žáci vybírají z nabídky písně *Let It Go* správné slovo a zapisují ho na příslušné místo v textu. Žáci si vymění ve dvojicích pracovní listy. Učitel zobrazí na interaktivní tabuli správné řešení. Žáci si vzájemně zkontrolují zapsaná slova a vezmou si zpět své pracovní listy. Žáci společně zpívají píseň *Let It Go*. Učitel může rozdělit mezi žáky jednotlivé sloky, které budou zpívat.

Úkol č. 2

Učitel rozdělí žáky do skupin po 3 až 4 žácích. Žáci si ve skupině přečtou zadané otázky v pracovním listě. Zvolí si strategii, jak nejrychleji zodpovědět na všechny otázky. Na internetu vyhledají potřebné informace a zapisují je do pracovního listu. Učitel průběžně kontroluje činnost žáků. Skupina žáků, která zodpoví jako první správně na všechny otázky, vyhrává. Žáci z vyhrávající skupiny postupně kladou zadané otázky spolužákům z ostatních skupin. Tímto způsobem si všichni zkontrolují správné odpovědi. Učitel může žáky vyhrávající skupiny odměnit smajlíkem, malou jedničkou nebo drobnou sladkostí.

Využití: Aktivitu s úkoly k písni *Let It Go* může učitel zařadit do výuky při probírání tématu *Filmová hudba* či před Vánocemi pro navození pohádkové atmosféry a jako zpestření před vánočními prázdninami. Podobným způsobem může učitel zpracovat další písně.

Pracovní list

Let It Go - Demi Lovato

Úkol č. 1:

1. Poslouchej. Listen.
2. Dopln z nabídky chybějící slova. Listen and complete the missing words.

<https://www.youtube.com/watch?v=L0MK7qz13bU>

All, back, but, cold, don't, door, feel, find, frozen, funny, good, in, know, let, looks, me, mountain, never, now, Queen, seen, small, snow, stand, to, tried, wind.

Let it go, it go
Can't hold it anymore
Let it go, let it go
Turn away and slam the

The glows white
on the tonight
Not a footprint to be
A kingdom of isolation
And it like I'm the

The is howling
like this swirling storm inside
Couldn't keep it in,
heaven knows I

Don't let them in,
..... let them see
Be the girl
you always have be
Conceal, don't,
don't let them know
Well they know.

Let it go, let it go ...
And here I
and here I'll stay
Let it go, let it go
The cold have
bothered me anyway!
It's how some distance
Makes everything seem
And refuse the ones controlled
Can't get to me at

Up here in the thin air
I finally can breathe
I I left the live we had,
..... I'm too relieved to grieve.
Let it go, let it go ...

Standing, ,
in the life of chosen
You won't me
The past is so behind me
Bearing the snow.

Úkol č. 2:

Zvolte vhodnou strategii a co nejrychleji vyhledejte na internetu odpovědi na tyto otázky.

1. Z jakého filmu je tato písnička? Jak zní jméno filmu v angličtině?
2. Znáte hlavní postavy z tohoto filmu?
3. Podle jaké pohádky byl tento film natočen?
4. Kdo je autorem písně *Let It Go*?
5. Kdo ji nazpíval v angličtině?
6. Jaké ocenění získala tato píseň?
7. Jak se jmenuje česká verze písně a kdo ji nazpíval?

Řešení:

Úkol č. 1:

Let, back, door, snow, mountain, seen, looks, Queen, wind, tried, don't, good, to, feel, now, stand, never, funny, small, me, all, cold, know, but, frozen, find, in.

Úkol č. 2:

1. *Ledové království, Frozen*
2. Princezna Elsa, princezna Anna, sněhulák Olaf
3. *Sněhová královna* – Hans Christian Andersen
4. manželský pár Kristen Anderson-Lopezová a Robert Lopez
5. Demi Lovato
6. Získala Oscara za nejlepší píseň.
7. *Najednou*, Monika Absolonová

5.8 Aktivita č. 8 - *Chodící domino s hudebními pojmy v angličtině*

Charakteristika: Hra obsahuje 36 obdélníkových karet, na kterých je uvedeno 36 českých a anglických slovíček týkajících se hudebních pojmů a hudebních nástrojů. Anglická slovíčka jsou napsaná tučným písmem. Hra začíná slovem Start a končí slovem Cíl.

Cíl: Cílem hry je seznamování s novými anglickými slovíčky z oblasti hudebních pojmů a hudebních nástrojů, dále jejich ověřování a procvičování. Díky manipulaci s kartičkami a hlasitého čtení se poznatky lépe ukládají do paměti. Do hry je zapojena celá třída, což vyžaduje od žáků soustředění a pozornost.

Průběh: Kartičky Chodící domino žáci nejprve skládají ve dvojicích jako běžné domino, aby se seznámili s novými pojmy. Ke skládání mohou používat anglicko-český slovník. Poté hrají všichni žáci najednou. Učitel rozdává spravedlivě všechny kartičky. Podle počtu žáků ve třídě vyjdou na každého 2-3 kartičky. Pokud nějaké hrací karty zbydou, je vhodné rozdělit je mezi žáky s menší pozorností, aby byli do hry více zapojeni a neměli čas na rušení ostatních. Žáci se posadí do kruhu nebo mohou zůstat sedět ve svých lavicích. Žák, který vlastní kartičku s nápisem Start, se postaví doprostřed kruhu nebo před tabuli a přečte české slovíčko uvedené dole. Žáci poslouchají a kontrolují si své kartičky. Kdo má patřičné slovíčko v angličtině, přečte ho nahlas a vymění si místo s žákem, který stál uprostřed. Ten se posadí na místo příchozího žáka. Hra pokračuje. Žáci chodí s kartičkami domina doprostřed nebo před tabuli a vracejí se na místa svých spolužáků až do doby, kdy se objeví žák s kartičkou Cíl.

Využití: Chodící domino může učitel zařadit do jakékoliv hodiny jako motivační aktivitu na zopakování a procvičení anglických slovíček z oblasti hudebních pojmů. Žáci nemusí znát všechna anglická slovíčka, hodně jich zvládnou odvodit či domyslet. Přesto může učitel napsat některé pojmy na tabuli pro lepší orientaci ve hře. Učitel dbá na správnou anglickou výslovnost. Hra trvá přibližně 10 minut. Aktivitu lze hrát i jako běžné domino či skládanku. Dominové kartičky lze využít jako inspiraci pro výrobu domina s jinou hudební slovní zásobou nebo hudebním představitelem.

Komentář: Tato hra je u žáků velice oblíbená, neboť se rádi zvednou z lavic a vymění si místa se spolužáky. Učitel aktivitu zalaminuje a rozstříhá na obdélníčky vyznačené podle barev.

START	drums
basový klíč	dirigent
Bass clef	conductor
houslový klíč	klavírista
Treble clef	pianist
celá nota	sbor
whole note	choir
takt	kánon
bar	round
celá pomlka	nástroj
whole rest	instrument
varhany	milostná píseň
organ	love song
harfa	poslouchat hudbu
harp	to listen to music
zobcová flétna	stupnice
recorder	scale
bubny	tleskat

to clap	stage
zvuk	hlasitý
sound	loud
gotika	sluchátka
the Gothic style	headphones
text písně	stojan na noty
lyrics	music stand
rozladěný	koncert
out of tune	concert
naladěný	zpěvák
in tune	singer
nahrávka	skladatel
recording	composer
tichý	příčná flétna
quiet	flute
stopa na albu	houle
track	violin
pódium	FINISH

6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

6.1 Charakteristika testovaných škol

Didaktické hry vytvořené autorkou diplomové práce byly vyzkoušeny na dvou základních školách v Poniklé a v Hostinném.

Základní škola Poniklá je menší úplná škola s 1. a 2. stupněm. V jednotlivých třídách je průměrně 11 žáků. Vzhledem k malému počtu žáků ve třídě se zde uplatňuje individuální přístup ke každému dítěti. Škola je moderně vybavená interaktivními tabulemi, jazykovou laboratoří Robotel, počítači a notebooky. Ve škole není odborná učebna na hudební výchovu. Výuka hudební výchovy probíhá v kmenových třídách nebo ve školním kinosále, kde je k dispozici promítací plátno, velice kvalitní ozvučení a piano. Učitel hudební výchovy učí tento předmět neaprobovaně.

Hudební výchova se zde doposud učila spojeně v 6. a 7. ročníku, dále v 8. a 9. ročníku. Od školního roku 2024/2025 se zde již nebude učit hudební výchova v 9. ročníku, bude nahrazena jednou hodinou informatiky. Testování didaktických her probíhalo v 6. až 9. ročníku. Do testování se zapojilo 38 žáků zdejší školy.

Druhou školou zvolenou pro zjišťování efektivity navržených didaktických her byla Základní škola Karla Klíče v Hostinném. Jedná se o úplnou školu s 1. a 2. stupněm s paralelními třídami. V jednotlivých třídách je průměrně 22 žáků. Škola funguje jako spádová ZŠ na principech otevřené školy. Ve škole v době testování didaktických her probíhala rekonstrukce učebny určené pro výuku hudební výchovy. Ta se zde učí v každém ročníku samostatně. Učitelé hudební výchovy doposud učili tento předmět neaprobovaně. Testování didaktických her probíhalo v 8. a 9. ročníku. Do testování se zapojilo 25 žáků zdejší školy.

Žáci si průběžně vyzkoušeli navržené didaktické hry pro upevnění učiva hudební výchovy se zapojením anglického jazyka v několika hodinách, některé hry si zahráli vícekrát. Na konci testování vyplnili dotazník s uzavřenými i otevřenými možnostmi odpovědí. Celkem dotazník vyplnilo 63 žáků druhého stupně.

6.2 Dotazník pro žáky

1. Který z nabízených vyučovacích předmětů preferuješ?

- a) Hudební výchovu
- b) Anglický jazyk
- c) Stejně hudební výchovu i anglický jazyk

Uveď jeden hlavní důvod: _____

2. Chtěla/chtěl bys, aby probíhaly hodiny hudební výchovy jiným způsobem než doposud?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

Pokud jsi uvedla/uvedl odpověď *Ano*, stručně napiš, jak by měly vypadat:

3. Máš ráda/rád, když učitelka/učitel zařazuje hry (např. pexeso, domino, doplňování slov do textu písničky) v hudební výchově a anglickém jazyce?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Někdy

4. Když posloucháš anglické texty písní, rozumíš:

- a) Většinu textu
- b) Přibližně polovinu textu
- c) Přibližně čtvrtinu textu
- d) Nerozumím vůbec

5. Kolik anglických slovíček z oblasti hudby (hudební nástroje, hudební etapy, notopis atd.) dokážeš napsat po vyzkoušení didaktických her za jednu minutu bez použití slovníku?

- a) 5
- b) 10
- c) 15
- d) 20 a více

6. Pokud získáš při hře nové informace či zkušenosti, dokážeš je i nadále používat?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Částečně

7. Přivítala/přivítal bys, kdyby výuka hudební výchovy probíhala alespoň částečně v angličtině?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

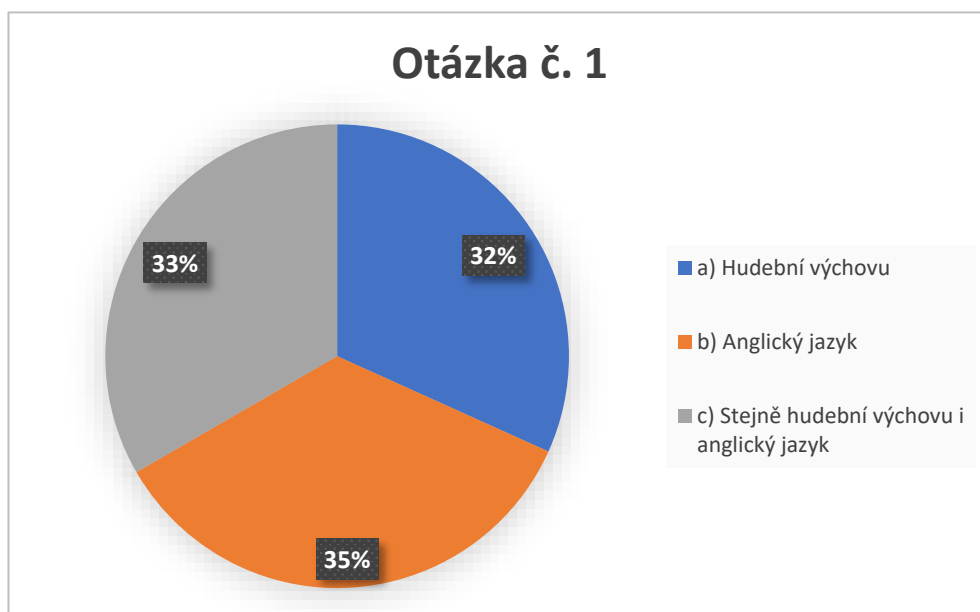
8. Uveď, která z vyzkoušených her tě bavila nejvíce: _____

9. Chtěla/chtěl bys, aby se hudební výchova zrušila v 9. třídě a byla nahrazena jiným předmětem?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

6.3 Výsledky dotazníkového šetření

1. Který z nabízených vyučovacích předmětů preferuješ?

Graf 1 – Který z nabízených vyučovacích předmětů preferuješ?

První otázka byla zaměřena na volbu mezi dvěma předměty. Respondenti měli na výběr ze tří možností:

- a) Hudební výchovu,
- b) Anglický jazyk,
- c) Stejně hudební výchovu i anglický jazyk.

Nejčastěji volili v dotazníku odpověď b, tedy anglický jazyk, což odpovídá podílu 35 %. Variantu a, hudební výchovu, preferovalo 32 % respondentů a oba tyto předměty shodně 33 %. Z těchto těsných výsledků vyplývá, že na 2. stupni zmíněných základních škol v Hostinném a Poniklé mají žáci kladný vztah jak k hudební výchově, tak anglickému jazyku. Součástí dotazníkového šetření byla otázka týkající se zdůvodnění volby těchto předmětů. Nejčastěji žáci odpovídali tímto způsobem: „Anglický jazyk mě baví více.“ „Můžu se díky anglickému jazyku dorozumět v zahraničí.“ „Hrajeme více her při výuce.“ „Angličtina nabízí větší možnost využití oproti hudební výchově.“ „Baví mě učit se nová slovíčka.“ „Chci anglický jazyk umět, baví mě mluvit anglicky.“ „Angličtina se mi hodí k maturitě.“

Respondenti, kteří preferovali hudební výchovu jako předmět, který mají raději, uvedli tyto důvody: „Nikdy se v hudební výchově nenudím.“ „Je jednodušší než anglický

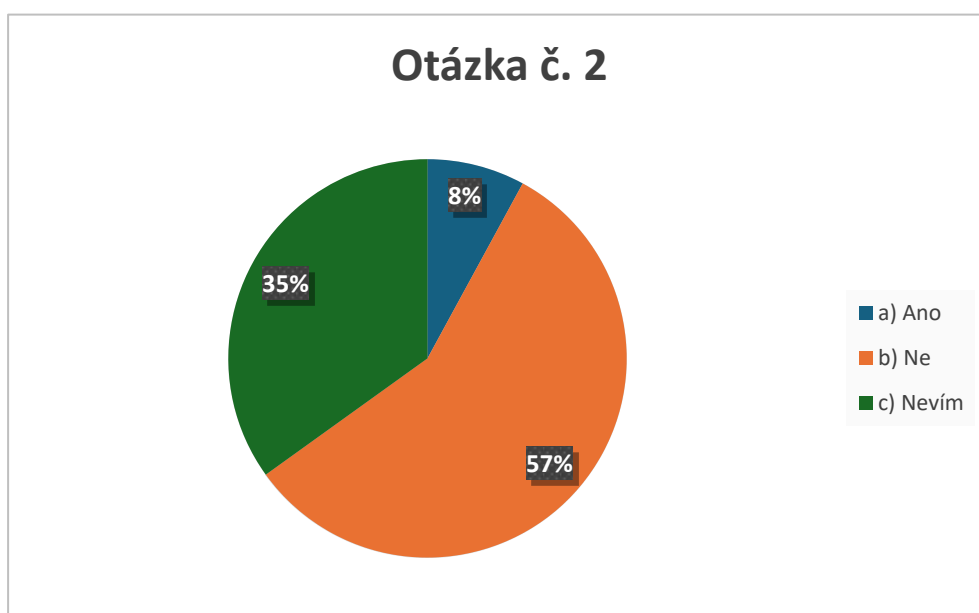
jazyk.“ „Nepíšeme testy, neučíme se gramatiku.“ „Nemusíme o hodině mluvit.“ „Angličtina mi nejde.“ „Hudební výchova je zábavná.“

Variantu c, tedy oba předměty, volilo 33 % respondentů z těchto důvodů: „Anglický jazyk je pro mě důležitý a hudební výchova mě baví.“ „Umím zpívat i mluvit anglicky.“ „Naučím se vnímat hudbu i mluvit anglicky.“

Shrnutí

Z uvedených odpovědí vyplývá, že každý žák shledává v obou jmenovaných předmětech určité klady i zápory, které se projevují při jejich vyučování. Anglický jazyk může být vnímán jako více užitečný pro všechny žáky, pokud budou pokračovat ve studiu na středních školách a maturovat z anglického jazyka. Hudební výchovu využije intenzivněji pouze menšina respondentů, přesto je důležité v žácích probouzet cit pro hudbu a umění. Je překvapující, že v této otázce byly podíly odpovědí téměř totožné.

2. Chtěla/chtěl bys, aby probíhaly hodiny hudební výchovy jiným způsobem než doposud?

Graf 2 – Chtěla/chtěl bys, aby probíhaly hodiny hudební výchovy jiným způsobem než doposud?

Ve druhé otázce výzkumného šetření se zjišťovalo, zda by žáci změnili způsob vyučování hudební výchovy na jejich škole. Zde jednoznačně převážila odpověď NE, kterou

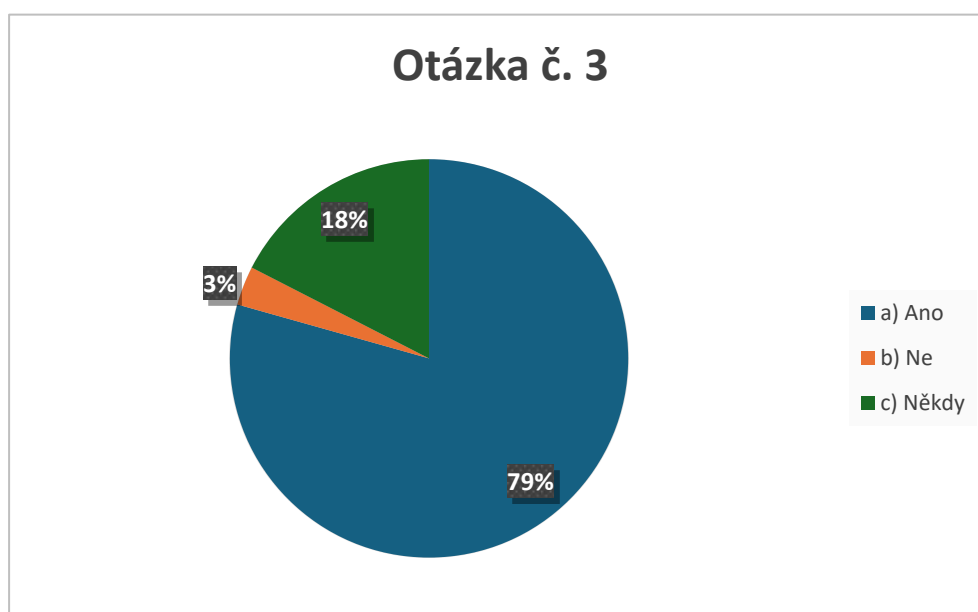
zvolilo 57 % respondentů. Mnohem menší počet žáků, konkrétně 8 %, by změny provedlo a 35 % respondentů odpovědělo NEVÍM.

U této otázky byla otevřená možnost odpovědi v případě ANO. Jako návrhy změn žáci uváděli: „Chci se učit noty.“ „Chci více zpívat.“ „Chceme hrát didaktické hry.“ „Chci častěji poslouchat hudbu.“ „Chtěla bych se učit o historii hudby.“ „Chtěl bych prezentovat připravené referáty.“

Shrnutí

Z převahy odpovědi NE vyplývá, že jsou žáci spokojeni s vyučováním hudební výchovy na jejich škole a nepřejí si cokoliiv měnit. Všech 5 žáků, kteří by si přáli změnu, kromě jiných důvodů shodně uvedli, že by si přáli zařadit do hudební výchovy didaktické hry. Aktivity by se měly v hudební výchově realizovat tak, aby žáci rozvíjeli své schopnosti v činnostech poslechových, pohybových, vokálních a instrumentálních.

3. Máš ráda/rád, když učitelka/učitel zařazuje hry (např. pexeso, domino, doplňování slov do textu písničky) v hudební výchově a anglickém jazyce?

Graf 3 – Máš ráda/rád, když učitelka/učitel zařazuje hry (např. pexeso, domino, doplňování slov do textu písničky) v hudební výchově a anglickém jazyce?

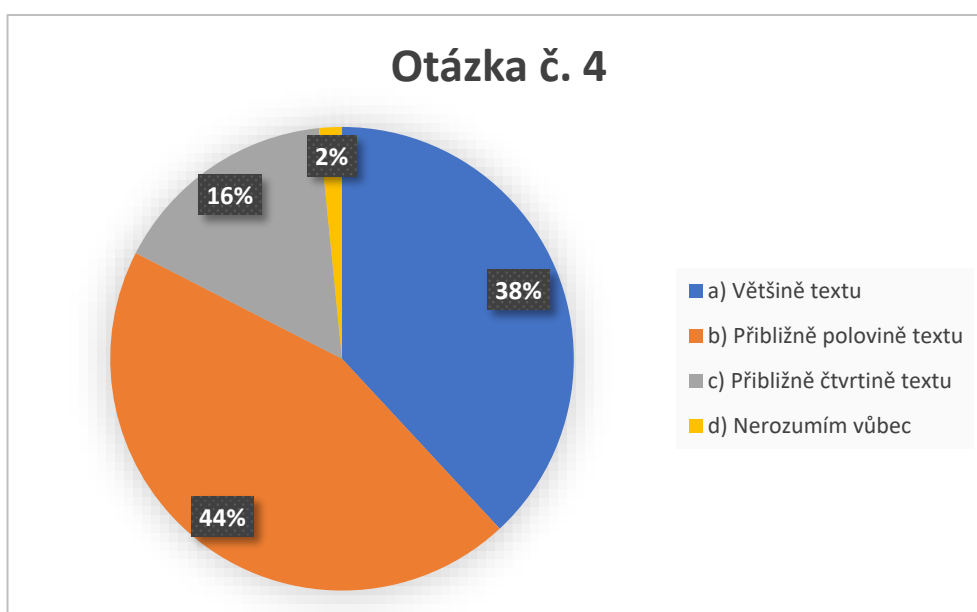
Odpovědi na třetí otázku jsou velice důležité vzhledem k tématu diplomové práce. Odpověď ANO zvolilo 79 % respondentů. Menšina žáků, přesněji 18 %, zaškrtnla odpověď NĚKDY a pouze 3 % dotazujících zvolilo odpověď NE.

Vzhledem k tomu, že výzkumné šetření proběhlo i na Základní škole v Poniklé, kde se didaktické hry zařazují často do výuky anglického jazyka, dala se očekávat převaha odpovědí ANO. Děti se rády učí a procvičují pomocí didaktických her, které jsou zároveň vhodnou motivací k výuce.

Shrnutí

Lze konstatovat, že realizace her při vyučování často motivuje žáky k lepším výkonům, obzvláště, pokud mají hry soutěžní charakter. Žáci si při hře neuvědomují, že v danou chvíli probíhá vyučování, a zlepšují si své dovednosti, ať už komunikační nebo vědomostní.

4. Jakému podílu textu rozumíš při poslechu anglických písní?

Graf 4 – Jakému podílu textu rozumíš při poslechu anglických písní?

Ve čtvrté otázce bylo zjišťováno, v jaké míře písňovému textu v anglickém jazyce žáci rozumí. Respondenti měli na výběr z možností:

- a) Většinu textu,
- b) Přibližně polovinu textu,
- c) Přibližně čtvrtinu textu,
- d) Nerozumím vůbec.

Většinu textu rozumí 38 % dotazovaných. Přibližně polovinu textu rozumí 44 % respondentů. Tyto vysoké hodnoty jsou důkazem toho, že žáci rádi poslouchají písničky

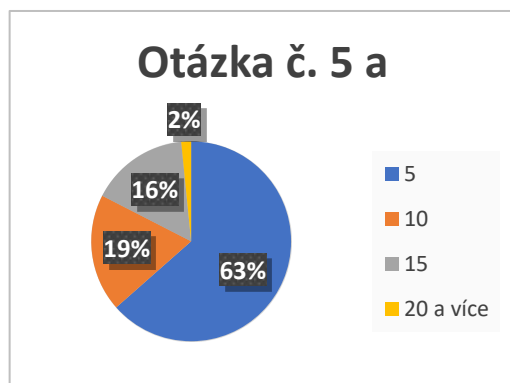
v anglickém jazyce, často si vyhledávají texty písní a tím si rozšiřují slovní zásobu a trénují porozumění. Odpověď c, to, že rozumí přibližně čtvrtině textu, zvolilo 16 % dotazovaných. Pouze 1 žák, jenž odpovídá hodnotě 2 %, nerozumí vůbec.

Shrnutí

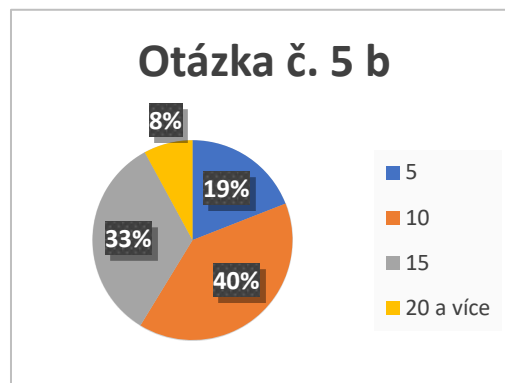
Z převahy možnosti b a porozumění přibližně polovině textu vyplývá, že úroveň anglického jazyka na základních školách stoupá a žáci se čím dál více a častěji setkávají s texty písní i filmů v anglickém jazyce. Výzkum potvrdil fakt, že většina žáků, kromě 2 % dotazovaných, nemá s porozuměním textů problém. Čím častěji se budou do výuky zařazovat cvičení s doplněním textu v písničce nebo poslechová cvičení, tím bude stoupat úroveň jazyka a komunikační schopnosti žáků. Zároveň si upevní lépe gramatická ustálená spojení a rozšíří si slovní zásobu.

5. Kolik anglických slovíček z oblasti hudby (hudební nástroje, hudební etapy, notopis atd.) dokážeš napsat za jednu minutu bez použití slovníku?

Graf 5a - Před vyzkoušením her

Graf 5b - Po vyzkoušení her

Pátá otázka byla směřována na znalost anglické slovní zásoby z oblasti hudby. Dle doporučení paní učitelky ze základní školy začali žáci touto otázkou před samotným testováním didaktických her, aby se lépe zaznamenal případný pokrok. Děti psaly na lístečky co nejvíce anglických slovíček po dobu jedné minuty.

63 % žáků dokázalo napsat pouhých 5–9 slovíček, nejčastěji označení hudebních nástrojů a violín, a piano, a guitar, drums, a flute. 19 % si vzpomnělo na 10–14 slovíček a 16 % napsalo 15–19 hudebních názvů v angličtině. Pozoruhodné je, že jedna žákyně, jenž představuje 2 % z celkového počtu 63 žáků, zapsala bez předchozí přípravy 21 anglických hudebních slovíček.

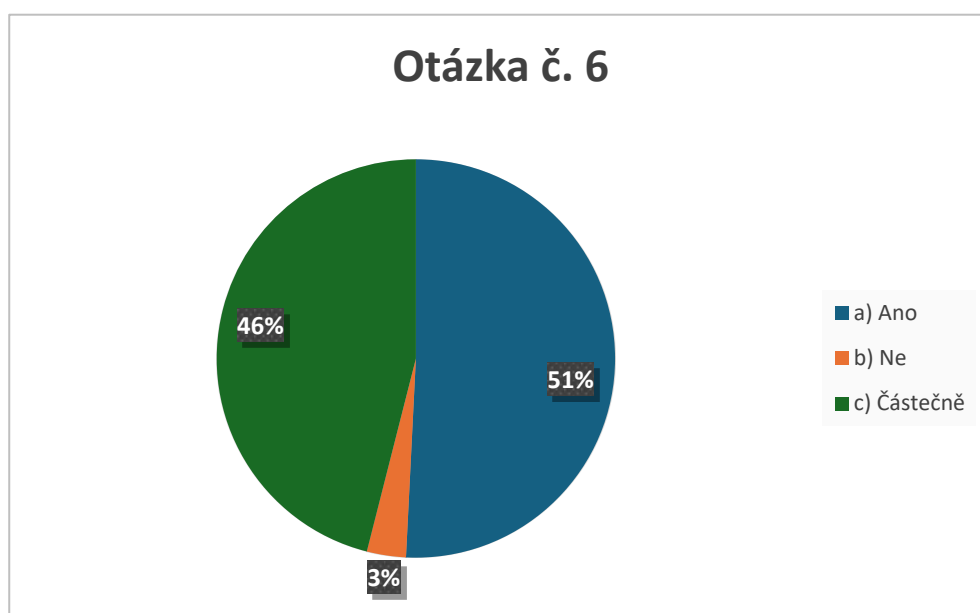
Z výsledku vyplývá, že žáci nejsou příliš zvyklí používat hudební slovíčka v anglickém jazyce. Omezují se převážně na označení hudebních nástrojů. Ti, co poslouchají písničky v angličtině, si vzpomněli na slovíčka lyrics, a song, a love song, a singer, a band. Jedna žákyně, která se o hudbu více zajímá a čte odborné články na internetu nebo v časopisech, dokázala zaznamenat zmiňovaných 21 slov. Ke zlepšení těchto znalostí by mohla pomoci metoda CLIL.

Stejný úkol děti dostaly po vyzkoušení didaktických her se zapojením anglického jazyka. Na grafu je zřetelně vidět velké zlepšení. 19 % dětí si pamatovalo méně než 10 slovíček, což je o 44 % méně než na začátku. 40 % žáků zapsalo 10–14 slovíček, tedy o 21 % více. Nárůst o 17 % byl zaznamenán u odpovědi c, 15–19 slovíček. Potěšující je i zjištění, že 5 žáků dokázalo napsat více jak 20 slov z hudební terminologie z angličtiny za jednu minutu, posun ze 2 % na 8 %.

Shrnutí

Při porovnání výsledků z obou grafů je jasně prokazatelná efektivita metody CLIL, díky které si děti během testování didaktických her osvojily a zapamatovaly mnoho nových slovíček z oblasti hudebních pojmů.

6. Pokud získáš při hře nové informace či zkušenosti, dokážeš je i nadále používat?

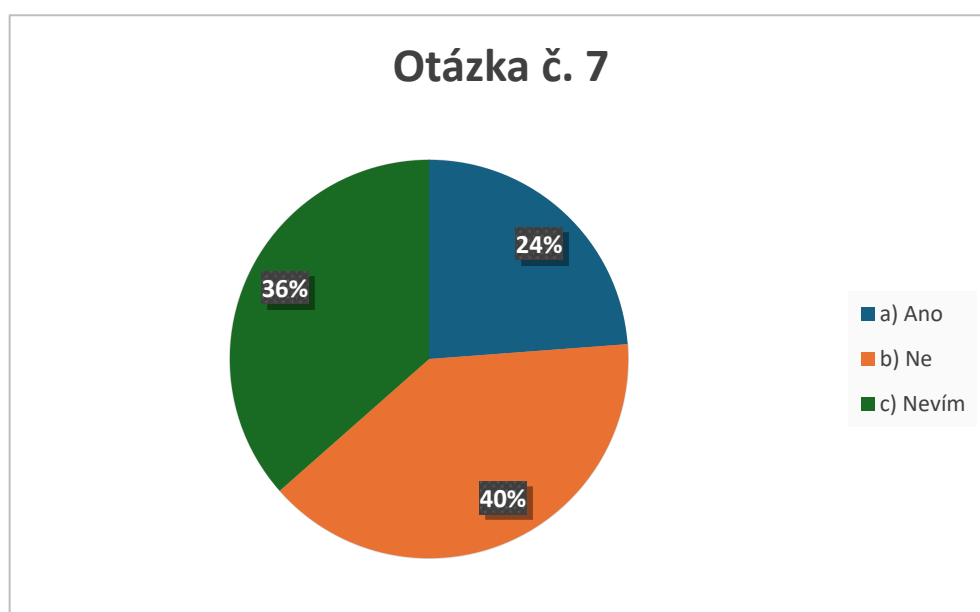
Graf 6 - Pokud získáš při hře nové informace či zkušenosti, dokážeš je i nadále používat?

V šesté otázce se výzkum orientuje na využití nových informací a poznatků. Cílem bylo zjistit, jestli budou žáci nově získané znalosti z her nadále používat např. v komunikaci nebo písemné formě jazyka. Výsledky byly velmi shodné, jelikož 51 % respondentů zvolila možnost ANO a 46 % možnost ČÁSTEČNĚ. Dva žáci, jenž představují 3 % ze všech dotazovaných, si myslí, že své znalosti z her používat nebudou.

Shrnutí

Z výsledných odpovědí je zřejmé, že převážná část žáků, ať už vědomě či nevědomě, bude nové poznatky a zkušenosti nabyté při používání didaktických her dále používat nejen v hudební výchově a anglickém jazyce.

7. Přivítala/přivítal bys, kdyby hudební výchova probíhala alespoň částečně v angličtině?

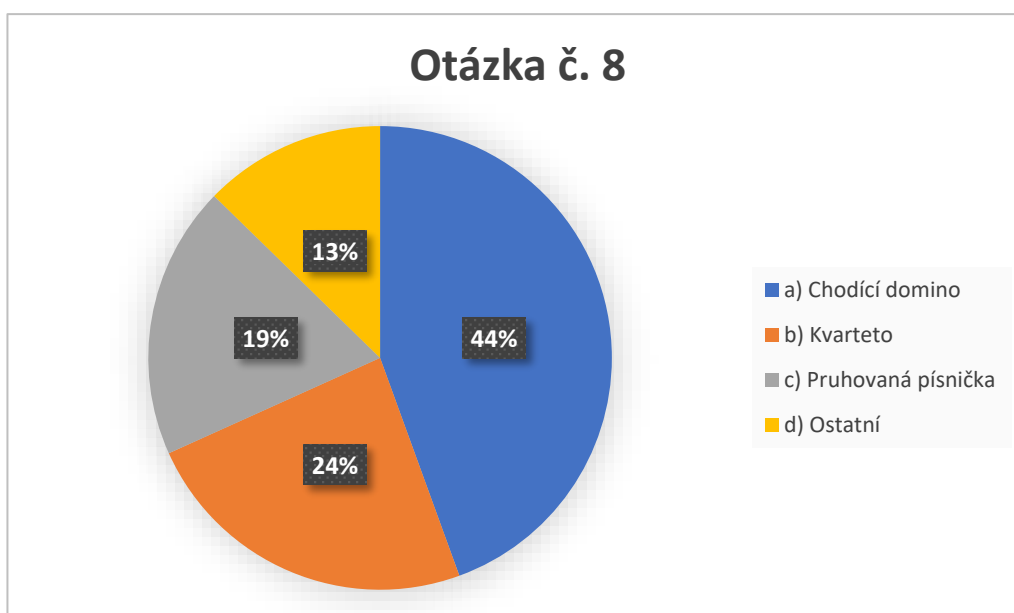
Graf 7 - Přivítala/přivítal bys, kdyby hudební výchova probíhala alespoň částečně v angličtině?

Touto otázkou bylo zkoumáno, zda by žáci chtěli, aby hudební výchova probíhala částečně v anglickém jazyce pomocí metody CLIL. Z výzkumu vyplývá, že 24 % dotazovaných by přivítalo zařazení anglického jazyka do hudební výchovy, 40 % respondentů zvolilo odpověď NE a 36 % zaškrtnulo možnost NEVÍM. Je to poněkud překvapivý výsledek, jelikož je možné, že by výuka hudební výchovy v anglickém jazyce osvěžila její průběh a více by motivovala některé žáky.

Shrnutí

Výsledky dotazníkového šetření ukazují, že jen čtvrtina žáků by přivítala zapojení anglického jazyka do hudební výchovy pomocí metody CLIL. Ostatní žáci si nejsou odpovědi jisti nebo o tuto možnost výuky neprojeví zájem. V této souvislosti je třeba připomenout, že se testovaní žáci dosud s metodou CLIL nesetkali, tudíž přesně nevědí, co tato metoda přináší.

8. Uveď, která z vyzkoušených her tě bavila nejvíce.

Graf 8 - Uveď, která z vyzkoušených her tě bavila nejvíce.

Cílem 9. otázky bylo zjištění, které didaktické hry žáky nejvíce zaujaly. Z dotazníkového zkoumání vyplynulo, že žáky obecně nejvíce bavila hra *Chodící domino s hudebními pojmy*. Tato aktivita se stala oblíbenou pro možnost pohybovat se po třídě a měnit si místa se spolužáky. Žáci musí při hře stále udržovat pozornost a čekat, kdy zazní to jejich slovíčko. Hra přináší napětí, děti se při ní nenudí a zároveň si osvojí mnoho nových hudebních pojmů v angličtině.

Druhé místo obsadila hra *Kvarteto*, celkově známá a oblíbená karetní hra. Zde byla navíc obohacena o poznávání významných světových hudebních skladatelů podle indicií, doplněná konverzací v anglickém jazyce. Zpestřením můžou být znějící ukázky z děl příslušných skladatelů. Tato hra přinášela určité uvolnění a zábavu.

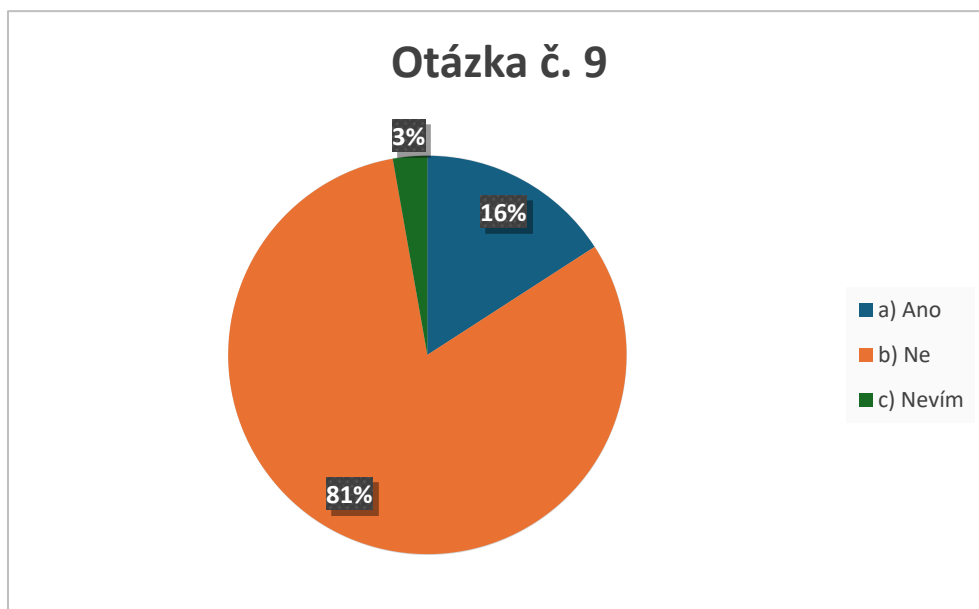
Aktivita *Pruhovaná písnička s tajenkou* obsadila třetí příčku. Prezentuje zábavnou formou nácvik poslechu, žáci rádi pracují ve dvojicích, výsledná tajenka je pro ně bonusem. I ostatní didaktické hry si žáci oblíbili a vyžadovali opakování aktivity.

Shrnutí

Z výsledných odpovědí je zřejmé, že děti si rády hrají i ve starším školním věku. Didaktické hry jsou důležitou součástí výuky, vhodnou motivací a neopomenutelným zpestřením každé hodiny.

Didaktické hry testované na ZŠ Poniklá a ZŠ Hostinné byly dětmi dobře přijaté. Rády si vyzkoušely všechny typy navržených her.

9. Chtěla/chtěl bys, aby se hudební výchova zrušila v 9. třídě a byla nahrazena jiným předmětem?

Graf 9 - Chtěla/chtěl bys, aby se hudební výchova zrušila v 9. třídě a byla nahrazena jiným předmětem?

V současné době je velmi diskutovaná otázka, zda snížit počet hodin hudební výchovy z celkové časové dotace 4 hodin, nebo hudební výchovu spojit s výtvarnou výchovou. Pozitivně překvapujícím zjištěním jsou odpovědi dotazovaných žáků, u kterých převážila odpověď NE (81 %), což značí, že jsou žáci se zařazením hudební výchovy k ostatním předmětům spokojeni. Odpověď ANO zvolilo 16 % respondentů a 3 % žáků odpovědělo NEVÍM. Je samozřejmé, že záleží na individualitě žáků a jejich schopnostech.

Není reálné, aby všichni žáci měli hudební vlohy nebo velice kladný vztah ke stejnému školnímu předmětu.

Shrnutí

Hudební výchova může obohacovat žáky na základních školách a má i určitý vliv na jejich zklidnění. Během hudební výchovy můžou redukovat různá napětí a stres poslechem hudby nebo aktivním produkováním např. zpěvem nebo hrou na hudební nástroje. Byla by škoda, počet hodin hudební výchovy snižovat.

6.4 Průběh testování hudebních her s poznatky

Po skončení testování her na Základní škole Poniklá a Základní škole Hostinné mě zajímal názor, postřehy a doporučení vyučujících, kteří modelové hry s dětmi zkoušeli.

Aktivita č. 1 – Domino s Antonínem Dvořákem

Žáky zaujalo skládání domina s tajenkou. S některými informacemi o Antonínu Dvořákovi se setkali poprvé, museli si je vyhledat na internetu. Byli překvapeni, že Antonín Dvořák působil jako ředitel konzervatoře v New Yorku. Líbilo se jim na základě tajenky spočítat věk, kterého se Dvořák dožil. Díky této hře se mnozí naučili nové poznatky o Antonínu Dvořákovi. Ve dvojicích s nadšením spolupracovali. Celkově je aktivita zaujala.

Průměrná doba trvání: 15–20 minut

Aktivita č. 2 – Kvarteto s hudebními skladateli

Karetní hru kvarteto znala jen polovina dětí, ostatním bylo nutné vysvětlit pravidla hry. Žáky zaujaly informace o jednotlivých skladatelích, a zvláště jejich fotografie. Díky pozornosti žáků byla odhalena chyba na kartě v údaji o narození Antonia Vivaldiho. Zpočátku podle indicií správně určili průměrně 5 skladatelů. Žádná skupinka nepoznala Antonia Vivaldiho. Konverzace v anglickém jazyce se jim převážně dařila, slabší žáci využívali vzorové věty (strategii scaffolding). Hra kvarteto děti velmi bavila, nejvíce žáky 9. ročníku, kteří si ji chtěli zopakovat i v dalších vyučovacích hodinách.

Průměrná doba trvání: 25 minut

Aktivita č. 3 – Tajenka s hudebními pojmy

Děti všeobecně rády luští tajenky a soutěží. Proto paní učitelka vyhlásila soutěž, komu se podaří vyplnit správně tajenku po dobu znění jedné písně, získá jedničku za aktivitu. Žáci měli k dispozici *Česko – anglický hudební slovník* pro vyhledání neznámých slovíček. Jeden až dva žáci z každé třídy stihli doplnit všechna slova do tajenky v časovém limitu jedné písně. Ostatní žáci mohli pokračovat dál v luštění. Naučili se nová slovíčka v anglickém jazyce. Aktivita se dětem líbila.

Průměrná doba trvání: 10 minut

Aktivita č. 4 – Loto s hudebními nástroji

Pravidla hry loto žáci neznali, musela jim být objasněna. Nejprve si vyzkoušeli aktivitu pomocí karty s řešením, aby si osvojili anglické názvy hudebních nástrojů a jejich druhů. Ve druhé fázi měli k dispozici *Česko – anglický hudební slovník*. V další vyučovací hodině si zahráli loto už bez nápověd. Zpočátku měli problém poznat hudební nástroje. Někteří neznali ani dudy. Díky této hře si rozšířili znalosti v určování hudebních nástrojů a jejich zařazení a naučili se je částečně anglicky pojmenovat. Práce ve trojici byla pro žáky zpestřením. Vítězství prožívali s emocemi jejich věku.

Průměrná doba trvání: 25 minut

Aktivita č. 5 – Pruhovaná písnička s tajenkou - *The Beatles – Yesterday*

Žáci rádi poslouchají písničky, skládání textu písně pomocí barevných proužků je nadchlo. Rychle si rozebrali kartičky své barvy a roztřídili si je na anglické a české verše. Při poslechu vyhledávali patřičný proužek a ve dvojicích vytvářeli pruhovanou písničku. Ochotně se zapojili i slabší žáci. Dvěma třetinám se podařil text správně seřadit. Zbylá třetina práci dokončila pomocí zobrazeného textu na interaktivní tabuli. Aktivita byla těžší pro žáky 6. ročníku. Bylo nutné pustit jim píseň čtyřikrát. Pro ně by byla vhodná kratší píseň.

Za znění písně *Yesterday* začali žáci přiřazovat české verše k anglickým. Mohli využít anglicko-český slovník nebo slovník v mobilním telefonu. Zajímala je tajenka na okraji veršů. Pracovní list vyplnili pomocí internetu na PC. Tato aktivita se dětem velmi líbila a chtěly si ji někdy zopakovat. V následující hodině si píseň všichni zaspívali. Vždy, když zaznělo slovo „yesterday“, museli vstát a zase se posadit. To je moc bavilo.

Průměrná doba trvání: 40 minut

Aktivita č. 6 – Píseň – výběr ze dvou možností – *Queen – We Are the Champions*

Aktivita s písní *We Are the Champions* byla žákům předložena hned druhý den po vítězství našich hokejistů na Mistrovství světa v ledním hokeji 2024. Právě zde tato píseň zazněla jako pocta vítězům. Žáci byli ještě v euforii ze zlaté medaile a s chutí se pustili do poslechu a výběru slov. V průměru správně zakroužkovali 11 slov ze 14. Ten den se nemuseli pobízet ke zpěvu, zpívali všichni, nejvíce chlapci. Vyhledávání informací na internetu o skupině *Queen* jim nečinil problém.

Průměrná doba trvání: 25 minut

Aktivita č. 7 – Píseň – výběr z více možností – *Demi Lovato – Let It Go*

Známa písnička *Let It Go* potěšila hlavně žáky ze 6. a 7. ročníku. Po dvojitém poslechu nahrávky písně se jim podařilo správně zařadit průměrně 19 slov z 27. Žáci 8. a 9. ročníku zapsali správně průměrně 24 slov.

Žáci se rozdělili do tří až čtyř týmů a zjišťovali odpovědi na zadané otázky. Snažili se být co nejrychlejší. Společně si zkontrolovali výsledky a píseň si zazpívali.

Průměrná doba trvání: 35 minut

Aktivita č. 8 – Chodící domino s hudebními pojmy v angličtině

Tato aktivita se stala nejúspěšnější. Žáci nejprve ve skupinkách řadily kartičky k sobě. Na kartičkách se objevilo mnoho slov, která v anglickém jazyce neznali. Využili *Česko-anglický hudební slovník*. V následující hodině si po zopakování slovíček z domina zahráli chodící variantu. 6. a 7. ročník hrál chodící domino v kruhu na kostkách, 8. a 9. ročník se přemísťoval v lavicích. Hra s pohybem a výměnou míst měla u žáků největší ohlas. Díky této hře si osvojili mnoho nových anglických slovíček z hudební terminologie.

Průměrná doba trvání: 10 minut

Shrnutí:

Testování modelových her se uskutečnilo na obou školách při výuce anglického jazyka. Učitelé hudební výchovy se obávali aktivit se zapojením metody CLIL, neboť neovládají dobře anglický jazyk a jeho výslovnost. Žáci přijali didaktické hry s nadšením, byly pro ně inspirací a zdrojem zábavy. Naučili se mnoho nových informací o hudebních skladatelích a nástrojích, zároveň si osvojili slovíčka z hudební terminologie v anglickém jazyce a procvičili poslech anglických textů a konverzaci v cizím jazyce. Zlepšila se kooperace mezi spolužáky a sociální klima ve třídě. Všechny aktivity byly pro žáky i učitele přínosné. Na konci testování hudebních her s poznatky vyjádřili žáci hodnocení aktivit pomocí smajlíků nebo palců. 98% žáků hodnotilo hry kladně.

ZÁVĚR

Jedním s dílčích cílů diplomové práce bylo poukázat na výzkum hry při vzdělávání žáků staršího věku i v jejich běžném životě. Obsahuje proto informace o této věkové skupině žáků z hlediska tělesného i psychického vývoje a charakteristiku her, včetně her didaktických. Diplomová práce dále popisuje možnosti integrovaného vyučování odborného předmětu a cizího jazyka prostřednictvím metody CLIL. Hlavním cílem diplomové práce bylo vytvoření souboru modelových hudebních her s poznatky s aplikací metody CLIL a jeho ověření v praxi.

První kapitola diplomové práce se zabývá formativním významem hry, stručně řeší historický vývoj hry a její základní klasifikace. Vzhledem k tématu diplomové práce je v přehledu možných dělení hry zařazena také klasifikace her z pedagogického aspektu, která zahrnuje mimo jiné hry didaktické. Těm se podrobně věnuje kapitola druhá, která obsahuje definici didaktické hry, zabývá se její typologií, popisuje přínos i případná úskalí těchto her, speciálně řeší didaktické hry v kontextu s hudebním vzděláváním žáků. Třetí kapitola diplomové práce zevrubně představuje metodu CLIL, která se stala hlavním východiskem pro praktickou část diplomové práce. Teoretickou část diplomové práce uzavírá její čtvrtá kapitola, která se věnuje charakteristice žáků staršího školního věku z hlediska jejich tělesného a psychického vývoje, a to v kontextu s hudebním vzděláváním.

Nejnáročnější částí diplomové práce bylo samotné navržení a vytvoření osmi hudebních didaktických her a pracovních listů s využitím anglického jazyka. Tento soubor her tvoří stěžejní, pátou kapitolu diplomové práce. Šestá a poslední kapitola práce popisuje proces ověření her s 63 žáky 2. stupně ze Základní školy Poniklá a Základní školy Hostinné. Současně uvádí výsledky hodnocení her, které bylo provedeno na základě dotazníkového šetření. V dotazníku odpovídali žáci na devět uzavřených, otevřených i kombinovaných otázek.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že žáky nejvíce zaujaly hry Chodící domino s hudebními pojmy, Kvarteto s významnými hudebními představiteli a Pruhovaná písnička s tajenkou – Yesterday. Cílem modelových her nebylo pouze osvojení či upevnění konkrétního učiva, ale také motivace žáků k hudebnímu vzdělávání a učení anglického jazyka a aktivizace žáků v průběhu hodiny. Na základě přímého pozorování a výsledků dotazníkového šetření lze konstatovat, že všechny uvedené cíle byly naplněny. Během ověřování modelových her vždy panovala ve třídách příjemná atmosféra, žáci se snažili

uplatnit veškeré své znalosti, což je zřejmé i z fotografií uvedených v Přílohách diplomové práce.

Z výzkumného šetření dále vyplynulo, že si žáci nepřejí rušit ani omezovat hudební výchovu. Bohužel v současné době se o redukci hudební výchovy na 2. stupni základních škol výrazně diskutuje, ředitelé jsou často nuceni ubírat hodiny estetických předmětů ve prospěch informatiky. K této situaci dojde již od školního roku 2024/2025 i na zmiňované Základní škole v Poniklé, kde z časové dotace čtyř hodin hudební výchovy zbydou pouze tři hodiny. V 9. ročníku bude předmět hudební výchova nahrazen jednou hodinou informatiky.

Nedílnou součástí diplomové práce je také česko-anglický hudební slovník, jenž obsahuje anglická slovíčka rozdělená do devíti hudebních oblastí. Nechybí v něm ani anglicky uvedené základní pokyny učitele potřebné při vyučování. Věřím, že nejen tento slovník, ale celá diplomová práce může být přínosem a inspirací pro pedagogy i studenty, kteří budou mít zájem uplatnit metodu CLIL ve svém předmětu, nejen v hudební výchově.

Na závěr bych chtěla poděkovat své konzultantce Mgr. et Mgr. Marii Kovaříčkové, Ph.D. za cenné připomínky, ochotu a vstřícný přístup při zpracování diplomové práce. Dále děkuji Ing. Aleně Stránské, učitelce cizích jazyků, za podnětné rady při tvoření didaktických her a pomoc při testování didaktických her na Základní škole v Poniklé. Poděkování patří i učitelce Mgr. Martině Karbanové za připomínky k dotazníku a za ověření didaktických her na Základní škole v Hostinném.

SEZNAM ODBORNÉ LITERATURY A ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ

Knižní zdroje

BECK, Isabel L. a BECK, Mark E. *Making sense of phonics*. Druhé vydání. New York: The Guilford Press, 2013. ISBN 978-1-4625-1199-0.

BUTTNER, Amy. *100 aktivit her a učebních strategií ve výuce cizích jazyků*. Brno: Edika, 2013. ISBN 978-80-266-0203-3.

CÍSAŘ, Zbyněk; PILKA, Jiří a MATOŠKA, Dalibor. *Hudební výchova pro 7. ročník základní školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 2002. ISBN 80-7235-048-X.

GRIGOVÁ, Věra. *Všeobecná hudební nauka*. [1. vyd.]. Olomouc: Alda, 2009. ISBN 80-85600-46-3.

HANUŠOVÁ, Světlana a VOJTKOVÁ, Naděžda. *CLIL v české školní praxi*. Brno: Studio Arx, 2011. ISBN 978-80-86665-09-2.

HOLAS, Milan. *Hudební pedagogika v profesionální hudební výchově. Knižnice Metodického centra HAMU*. Praha: Akademie múzických umění, Hudební fakulta, 1995. ISBN 80-85883-08-2.

HUTCHINSON, Tom. *Project 3*. Čtvrté vydání. Oxford University Press, 2013. ISBN 978-0-19-476487-2.

HUTCHINSON, Tom. *Project 3*. Třetí vydání. Oxford University Press, 2014. ISBN 978-0-19-476467-4.

CHARALAMBIDIS, Alexandros a MATOŠKA, Dalibor. *Hudební výchova pro 9. ročník základní školy: metodická příručka k učebnici*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1999. ISBN 80-7235-066-8.

CHARALAMBIDIS, Alexandros a MATOŠKA, Dalibor. *Hudební výchova pro 8. ročník základní školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1999. ISBN 80-7235-107-9.

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 5., přepr. a dopl. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. ISBN 80-04-26059-4.

Králové, 2017. 56 s. Diplomová práce.

LERCHOVÁ, Eva. *Hudební hry s poznatky v hudební výchově žáků staršího školního*

MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-172-7.

PILKA, Jiří a CÍSAŘ, Zbyněk. *Hudební výchova pro 9. ročník základní školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 2002. ISBN 80-7235-012-9.

PILKA, Jiří a MATOŠKA, Dalibor. *Hudební výchova pro 8. ročník základní školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 2002. ISBN 80-7235-041-2.

PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 5. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-416-8.

ŘEŠETKA, Miroslav. *Anglicko-Český slovník*. Druhé vydání. Olomouc: Fin Publishing, 1998. ISBN 80-86002-39-X.

SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. 2., přeprac. a rozšíř. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-339-0.

ŠMÍDOVÁ, Tereza; PROCHÁZKOVÁ, Lenka a VOJTKOVÁ, Naděžda. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87652-57-2.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

věku a studentů středních škol. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec

Internetové zdroje

HOFMANNOVÁ, Marie a Jarmila NOVOTNÁ. *CLIL-nový směr ve výuce*. [online]. [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <http://people.fjfi.cvut.cz/novotant/jarmila.novotna/CiziJazyky-def.pdf>

SOCHOROVÁ, Libuše. *Didaktická hra a její význam ve vyučování*. [online]. 2011 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/13271/DIDAKTIKA-HRA-A-A-JEJ.../

ŠMÍDOVÁ, Tereza. *Integrovaná výuka cizího jazyka a obsahu*. [online] Metodický portál. 2010. [cit. 2024-04-20]. Dostupné

z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/O/9249/INTEGROVANA-VYUKA-CIZIHO-JAZYKA-A-OBSAHU--JAK-ZACIT.html>.

TEJKALOVA, Lenka. *Výzkumy o přínosu CLIL*. [online]. [cit. 2024-04-20]. Metodický portál. 2010. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/9653/vyzkumy-o-prinosu-clil.html>.

Internetové zdroje obrázků k aktivitě Loto

Karta A

Zobcová flétna:

Thomann. [online]. [cit.2024-06-24]. Dostupné

z: https://www.thomann.de/cz/kueng_k4_alto_recorder_7416.htm?glp=1&gad_source=1&gclid=CjwKCAjwy8i0BhAkEiwAdFaeGLb7AmfHwLnXRF7jmLqDkfrnymfTsWxvPGQyJQOhwPGQyO3kkhm7khoC1_IQAvD_BwE.

Altový saxofon:

Sax and Flute. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.saxflute.cz/alt-saxofon-yamaha-yas-280/?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwy8i0BhAkEiwAdFaeGMNY-VSAkAf2uLEmy1S93szqscU4K2c695PhpnTwoApcCb73z9xxshoCPkQQA_VD_BwE.

Grand piano:

Cmias. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.cmias.cz/klavir-yamaha-gb1-k-pe?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwy8i0BhAkEiwAdFaeGG3r8QxuNLKG8BXMSa2hsv5PzZliC-_qb4wixHP3iHZMrK6Gv1_PjxoCimwQA_VD_BwE.

Housle:

Allegro. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://allegro.cz/nabidka/drevene-housle-lesk-pouzdro-e0682-emaj-12178426014?utm_feed=712e6653-4749-4512-b084-6e297fc9e0b&utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=CZ%3EKids%3EToys%3E3P%3EPMAX&ev_campaign_id=20039130682&gad_source=1&gclid=CjwKCAjwy8i0BhAkEiwAdFaeGJtHUnspUzysDA3i5lRT8Rq6tXmhu3nCcnIMxtwx_9r7NOqLd_wR8dRoCUUEQA_VD_BwE&dd_referrer=.

Varhany:

HAVLÍČEK, Vít. *Varhany na Královédvorskú z počátku 20. století*. [online]. 2016. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.zvicinatv.cz/historie/varhany/varhany-na-kralovedvorsku-z-pocatku-20-stoleti.html>.

Klarinet:

Gear4music. [online]. 2003. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.gear4music.cz/cs/Dechovej-mosaz-etzc/playLITE-Clarinet-by-Gear4music-Blue/2YTV>.

Violoncello:

Seznamovací kurz hry na violoncello v Praze. [online]. 2023. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://stips.cz/darek/seznamovaci-kurz-hry-na-violoncella-v-praze>.

Trubka:

Sax, woodwind and brass. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.saxandwoodwind.com.au/Product/yamaha-ytr2330-student-trumpet>.

Pozoun:

Thomann. [online]. Thomann. 1996. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.thomann.de/cz/antoine_courtois_ac551bhra_bass_trombone.htm?glp=1&gad_source=1&gclid=CjwKCAjwy8i0BhAkEiwAdFaeGAzA-6x9ylHqn4Q-9y4hvgIB362OxIr8MR0ufSvEsGOLBvOLeT512BoCd1AQAvD_BwE.

Karta B

Fagot:

Yamaha make waves. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.yamaha.com/en/musical_instrument_guide/bassoon/structure/structure002.html.

Lesní roh:

John Packer. [online]. John Packer music instruments. 2024. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://jpmusicalinstruments.com/products/john-packer-jp162-single-f-french-horn>.

Tympány:

Ted Brown music. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.tedbrownmusic.com/product/204581/majestic-mp04a-set-of-4-symphonic-series-copper-timpani>.

Kontrabas:

Philip Baumgarten. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.baumgarten.nl/special-basses/>.

Hoboj:

Wikipedie. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Hoboj>.

Bicí souprava:

Muziker. [online]. 2004. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.muziker.cz/roland-vad507-v-drums-acoustic-design-kit>.

Příčná flétna:

Gear4music. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné

z: <https://www.gear4music.cz/cs/Dechovej-mosaz-etzc/Jupiter-JFL700WE-Waveline-Flute-C-Foot/2QEC>.

Činely:

IMusicdata. [online]. [cit. 2024-07-13]. Dostupné

z: <https://imusicdata.cz/cinely-na-vozembouch>.

Pianino:

Petrof pianos. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.petrof.cz/pianina-petrof-copy>.

Karta C

Harfa:

Hudební nástroje FILA. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné

z: <https://www.organservis.cz/obchod/zbozi/12911/>.

Akordeon:

Aukro.cz. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné

z: <https://obchudekumalin.cz/harmoniky/25999-classic-cantabile-secondo-v-akordeon-72-bass-cerny-4260644927767.html>.

Cembalo:

Jan Bečička a Stanislav Hüttl-cembalová dílna. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné

z: <https://harpsichord.cz/nove-nastroje/cembalo-giusti/>.

Citera:

FOLPRECHT, Jan. *Wikipedie*. [online]. 2007. [cit. 2024-06-24]. Dostupné

z: https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Soubor:Citera_brauer.jpg.

Dudy:

Hudební nástroje. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné

z: <https://hudebninastroje.webnode.cz/>.

Kytara:

Kytary.cz. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://kytary.cz/dowina-cl-555-poskozeno/HN142730/>.

Triangl:

Houslový klíč. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.houslovyklic.cz/triangl-g-w-10-cm/>.

Xylofon:

Hračky.cz. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.rajhračky.cz/xylofon-s-8-kovovymi-klavesami-27-cm-p309211>.

Tamburina:

Gear4music. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.gear4music.cz/cs/Bici-a-perkuse/Nino-by-Meinl-10-Headed-Wood-Tambourine-Single-Row/LPP>. [cit. 2024-06-24].

Internetové zdroje k obrázkům ke hře Kvarteto

Antonín Dvořák

WALE, Jimmy a SANGER, Larry. *Wikipedie*. [online]. 2001. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Soubor:Dvorak1.jpg>.

Ludwig van Beethoven

WALE, Jimmy a SANGER, Larry. *Wikipedie*. [online]. 2001. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:Beethoven.jpg>.

P. I. Čajkovskij

BERÁNKOVÁ, Klára. *120 let od úmrtí Čajkovského*. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://hudba.proglas.cz/klasika/aktuality-k-vysilani-klasik/120-let-od-umrti-cajkovskeho/>.

Johann Strauss

HAMOZOZOVÁ, Iveta. *Zemřel autor valčíků Johann Strauss*. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/archiv/zemrel-autor-valciku-johann-strauss-151057>.

Johann Sebastian Bach

NOVÁČEK, Libor. *Jak je možná neznáte: Johann Sebastian Bach*. [online]. [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/jak-je-mozna-neznate-johann-sebastian-bach/>.

Wolfgang Amadeus Mozart

RUSS, Marek. *Opera balet*. [online]. Dostupné

z: <http://www.operabalet.cz/?page=txt&id=160>. [cit. 2024-06-24].

Bedřich Smetana

FULAJTÁROVÁ, Taťána. Bedřich Smetana. [online]. *Národní sborová databáze*. Dostupné

z: <https://www.nsdb.cz/Smetana%20Bed%C5%99ich/mistr1073.html>. [cit. 2024-06-24].

Antonio Vivaldi

WALEES, Jimmy a SANGER, Larry. *Wikipedie*. [online]. 2001. Dostupné

z: <https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:Beethoven.jpg>. [cit. 2024-06-24].

PŘÍLOHY

Seznam příloh

Příloha A: Česko–anglický hudební slovník ⁹⁹	- 1 -
Příloha B: Pokyny pro učitele v českém a anglickém jazyce ¹⁰⁰	- 9 -
Příloha C: Symboly pro hodnocení výuky a pro sebehodnocení ¹⁰¹	- 11 -
Příloha D: Fotodokumentace z průběhu testování didaktických her ¹⁰²	- 13 -

⁹⁹ ŘEŠETKA, Miroslav. *Anglicko-Český slovník*. Druhé vydání. Olomouc: Fin Publishing, 1998. ISBN 80-86002-39-X.

¹⁰⁰ HUTCHINSON, Tom. *Project 3*. Čtvrté vydání. Oxford University Press, 2013. ISBN 978-0-19-476487-2.

¹⁰¹ Archiv autora.

¹⁰² Tamtéž.

Příloha A

Česko-anglický hudební slovník

Hudební značky	Musical signs and symbols
basový klíč	Bass clef (F clef)
houslový klíč	Treble clef (G clef)
celá nota	whole note
půlová nota	half note
čtvrt'ová nota	quarter note
osminová nota	eighth note
šestnáctinová nota	sixteenth note
celá pomlka	whole rest
půlová pomlka	half rest
čtvrtinová pomlka	quarter rest
osminová pomlka	eighth rest
šestnáctinová pomlka	sixteenth rest
takt	bar, time
taktová čára	bar-line
dvojitá taktová čára	double bar-line
taktové označení	time signature
čtyřčtvrt'ový takt	four-four time
tříčtvrt'ový takt	three-four time
dvoučtvrt'ový takt	two-four time
tříosminový takt	three-eight time
šestiosminový takt	six-eight time
Slohy	Styles
gotika	the Gothic style

renesance	the Renaissance style
baroko	the Baroque style
rokoko	the Rococo style
klasicismus	the Classical style

Hudební nástroje Musical instruments

Klávesové nástroje Keyboard instruments

akordeon	accordion
klávesy	electronic keyboard, keyboard
klavír, piano	piano
klavírní křídlo	grand piano
varhany	organ

Strunné nástroje String instruments

akustická kytara	acoustic guitar
basová kytara	bass guitar, bass
bendžo	banjo
cello	cello
harfa	harp
housle	violin
klasická kytara, španělská kytara	classical guitar, Spanish guitar
kontrabas	double bass
kytara	guitar
ukulele	ukulele
viola	viola

Žest'ové nástroje Brass instruments

kornet	cornet
--------	--------

lesní roh	horn, French horn
pozoun	trombone
trumpeta	trumpet
tuba	tuba
vojenská trubka	bugle

Dechové nástroje

Wind instruments

dudy	bagpipes
fagot	bassoon
foukací harmonika	harmonica, mouth organ
hoboj	oboe
klarinet	clarinet
pikola	piccolo
příčná flétna	flute
saxofon	saxophone
zobcová flétna	recorder

Bicí nástroje

Drums

basový buben	bass drum
bicí souprava	drum kit
bicí	drums
činely	cymbals
gong	gong
tamburína	tambourine
triangl	triangle
vířivý buben	snare drum
xylofon	xylophone

Hudebníci

alt
baryton
bas
basista, baskytarista
bubeník
cellista
dirigent
DJ
flétnista
houslista
hráč na klávesy
hudebník
interpret
klavírista
kytarista
popová hvězda
rapper
saxofonista
skladatel
sopranista
tenor
trombonista
trumpetista
varhaník
zpěvák

Musicians

alto
baritone
bass
bassist, bass player
drummer
cellist
conductor
DJ
flautist
violinist
keyboard player
musician
performer
pianist
guitarist
pop star
rapper
saxophonist
composer
soprano
tenor
trombonist
trumpeter
organist
singer

Hudební skupiny

dechová kapela
jazzová kapela
koncertní kapela
orchestr
popová skupina
rocková kapela
sbor
skupina
smyčcový kvartet
žesťová kapela

Bands

wind band
jazz band
concert band
orchestra
pop group
rock band
choir
band
string quartet
brass band

Hudební žánry

blues
country
elektronická hudba
folk
heavy metal
hip hop
jazz
klasická hudba
latinskoamerická hudba
lehká instrumentální hudba
opera
populární hudba
rap
reggae
rock
taneční hudba

Musical genres

blues
country
elektronik
folk
heavy metal
hip hop
jazz
classical
Latin
easy listening music
opera
pop
rap
reggae
rock
dance

techno

techno

Hudební formy

Musical forms

dvojhlas

song for two voices

jednohlas

monophony

kánon

round

koncert

concert

lidový dvojhlas

folk song for two voices

sonáta

sonate

symfonie

symphony

trojhlas

song for three voices

vícehlas, polyfonie

polyphony

Hudební vybavení

Musical equipment

CD přehrávač

CD player

CD

CD

gramofon

record player

hi-fi věž

hi-fi, hi-fi system

mikrofon

microphone

MP3 player

MP3 přehrávač

nástroj

instrument

reproduktory

speakers

sluchátka

headphones

stereo

stereo

stojan na noty

music stand

zesilovač

amplifier, amp

Další hudební pojmy

Other musical terms

duet	duet
harmonie	harmony
hlas	voice
hlasitý	loud
hrát na nástroj	to play an instrument
hudební deska	record
hudební forma	music form
hudební značka	record label
chvalozpěv	hymn
instrumentální	instrumental
kus, skladba	piece
melodie	melody
milostná píseň	love song
nahrávací studio	recording studio
nahrávat	to record
nahrávka	recording
naladěný	in tune
národní hymna	national anthem
nota	note
obecenstvo	audience
píseň	song
pódium	stage
poslouchat hudbu	to listen to music
rozladěný, falešný	out of tune
rytmus	rhythm
sólo	solo
stopa na albu	track
stupnice	scale
tempo	beat

text písně	lyrics
tichý	quiet
tleskat	to clap
věta ve skladbě	movement
zpívat	to sing
zvuk	sound

Příloha B

Pokyny pro učitele v českém a anglickém jazyce

Budeme zpívat dvojhlasně.	Let's sing in two voices.
Budeme zpívat kánon.	Let's sing a round.
Dej slova do správného pořadí.	Put the words in the correct order.
Doplň ...	Complete the ...
Doplň bubliny.	Complete the bubbles.
Doplň křížovku.	Complete the crossword.
Doplň otázky.	Complete the questions.
Doplň tabulku s ...	Complete the chart with ...
Jsou následující věty pravdivé či nepravdivé?	Are the statements true or false?
Napiš do křížovky slova opačného významu.	Write the opposites in the crossword.
Napiš chybějící písmena.	Write the missing letters.
Napiš chybějící slova.	Write the missing words.
Napiš odpovědi.	Write the answers.
Odpověz na otázky.	Answer the questions.
Oprav ...	Correct the ...
Označ ...	Label the ...
Označ obrázky.	Label the pictures.
Podívej se na ...	Look at the ...
Podívej se na text.	Look at the text.
Poslechneme si ukázkou.	Let's listen to an extract.
Poslouchej a doplň ...	Listen and complete the ...
Poslouchej a doplň chybějící slova.	Listen and complete the missing words.
Poslouchej a doplň informace.	Listen and complete the information.
Poslouchej a doplň text.	Listen and complete the text.
Použij slova z rámečku.	Use the words in the box.
Přečti si text a odpověz na otázky.	Read the text and answer the questions.
Seřaď věty.	Put the sentences in the correct order.

Spoj slova a obrázky.

Vyber správná slova.

Vyber správné odpovědi.

Zakroužkuj správné slovo.

Zakroužkuj správnou odpověď.

Match the words to the pictures.

Choose the correct words.

Choose the correct answers.

Circle the correct word.

Circle the correct answer.

Příloha C

Symbyly pro hodnocení výuky a pro sebehodnocení

 A green circular smiley face with two small green dots for eyes and a simple upward-curving line for a smile.	 A 3D-rendered yellow hand with the thumb pointing upwards, representing a thumbs-up gesture.
 A yellow circular face with two small grey dots for eyes and a straight horizontal line for a neutral mouth.	 A 3D-rendered yellow hand with the thumb pointing downwards, representing a thumbs-down gesture.
 A red circular face with two small red dots for eyes and a downward-curving line for a sad mouth.	 A 3D-rendered yellow hand with the thumb pointing upwards, representing a thumbs-up gesture.

Příloha D

Fotodokumentace z průběhu testování didaktických her

Aktivita č. 1 – Domino s Antonínem Dvořákem

Aktivita č. 2 – Kvarteto s hudebními skladateli

Aktivita č. 3 – Tajenka s hudebními pojmy

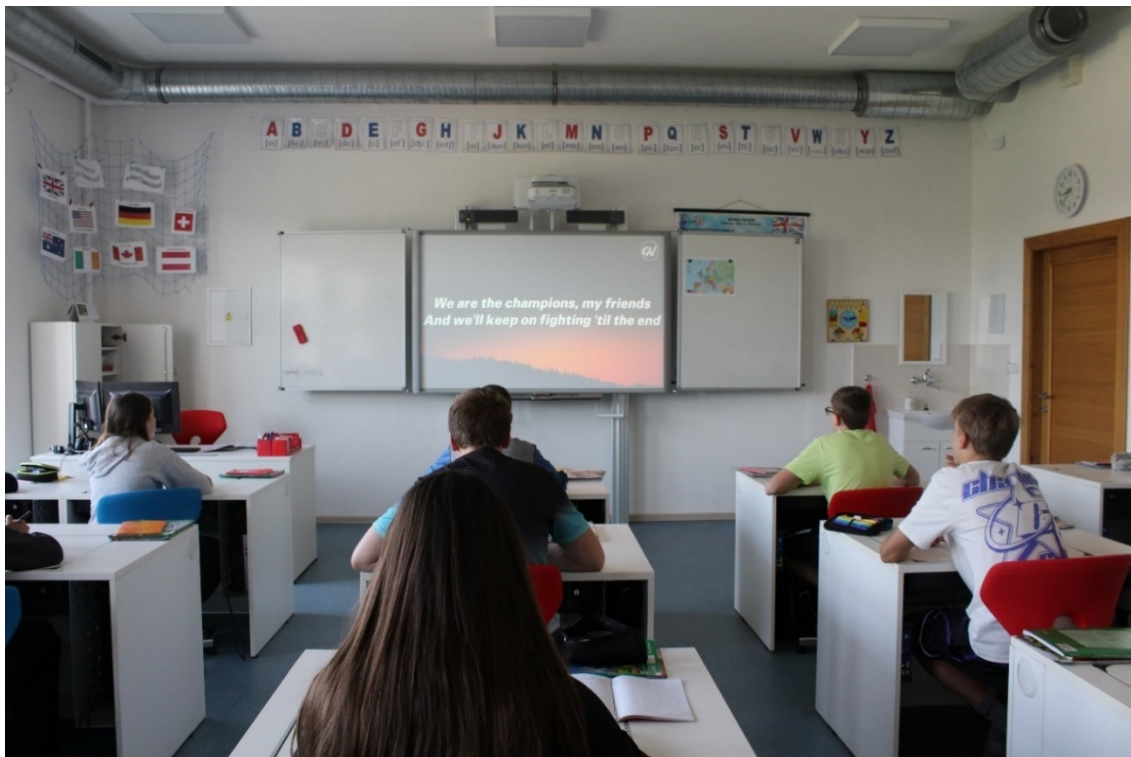
Aktivita č. 4 – Loto s hudebními nástroji

Aktivita č. 5 – Pružovaná písnička s tajenkou – *The Beatles – Yesterday*

Aktivita č. 6 – Píseň – výběr ze dvou možností – *Queen – We Are the Champions*

Aktivita č. 7 – Píseň – výběr z více možností – *Demi Lovato – Let It Go*

Aktivita č. 8 – Chodící domino s hudebními pojmy v angličtině

Hodnocení didaktických her pomocí palců

Hodnocení didaktických her pomocí smajlíků

